ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

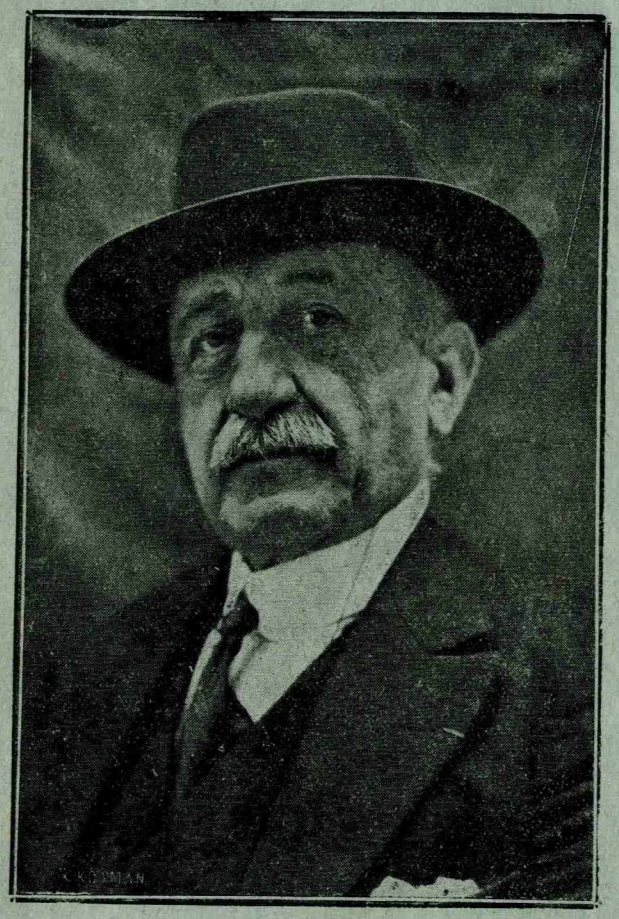

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
Κ. ΓΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ

ΔΡ. 3

ΜΑΗΣ
1925

ΒΙΒΛΙΟΠΟΥΛΕΙΟ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

"ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,, ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ

Γενικὸς Ἀντιπρόσωπος γιὰ τὴν Ἑλλάδα Μ. ΠΡΙΟΝΙΣΤΗΣ, Σοὰ Φέξη, Ἀρ. 73, Ἀθήνα

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΠΟΥΛΑΜΕ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Κώστα Τσαγκαράδα: Ναμπία, Ρομάντσο μ' αἰγυπτιακὴ ὑπόθεση ..... Δρ. 20.—
Νίκου Νικολαΐδη: Ὁ Σκέλεθρας, κι ἄλλα διηγήματα μαζί ..... » 20.—
Λ. Μαβίλη. Τὰ ἅπαντά του, πολυτελεστάτη ἔκδοση ..... » 55.—
Δ. Βουτυρᾶ: Οἱ Ἀλανιάρηδες. Ὁ Θρῆνος τῶν Βωδιῶν ..... » 15.—
Ἀρ. Σκουφοπούλου: Παλιὲς καὶ καινούργιες ἰδέες ..... » 8.—
Δ. Ταγκοπούλου: Ἀγαπώντας. ..... » 13.—
Εἰρ. Δεντρινοῦ: Ἐξαγνισμός. ..... » 8.—
Π. Ἀτρείδη: Πρὸς Τάσεις καὶ Σκοποὺς Νεοελληνικοὺς ..... » 6.—
Ἀντρέϊεβ: Μετάφρ. *Ἀθ. Σαραντίδη:* Οἱ Μαῦρες Μάσκες ..... » 12.—
Λ. Καμπάνη: Ναοὶ καὶ τάφοι ..... » 12.—
Δημ. Τανάλια: Τὸ φῶς ποὺ καίει ..... » 15.—
» Ὁ Λαὸς τῶν Μουνούχων ..... » 18'
Λ. Παπαχρήστου: Πυγολαμπίδες ..... » 5.—
Παπαχριστοδούλου: Θρακικὲς ἠθογραφίες Α'. ..... » 12.—
» » » Β'. ..... » 15.—
Π. Γνευτοῦ: Μαῦρα ρόδα ..... » 12.—
Νομικοῦ: Ἀραβικὰ ἱστορήματα ..... » 20.—
Κρενδεροπούλου: Οἱ μεγάλοι παράγοντες τῆς ὑγείας ..... » 30.—
Μοσχονᾶ: Σκίτσα τῆς φτωχολογιᾶς ..... » 10.—
Γ. Κιτροπούλου: Μέσ' τὸ κλουβὶ ..... » 8.—
Μπαλζάκ: Μετ. *Λ. Καμπάνη:* Φατσίνο Κανὲ ..... » 5.—
Γκομπινώ: Μετ. *Λ. Καμπάνη:* Τὸ Κόκκινο Μαντίλι ..... » 5.—
Σταντάλ: Μετ. *Λ. Καμπάνη:* Βιττώρια Ἀκκοραμπόνι ..... » 5.—
Χ. Α. Νομικοῦ: Τὰ κεραμουργήματα τῆς Κανδιάνας ..... » 12.—
Εὐαγγ. Παπανούτσου: Ὁ Πραγματισμὸς ἢ Οὐμανισμὸς ..... » 55.—
Γ. Σκληροῦ: Τὰ Σύγχρονα Προβλήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ..... » 25.—
Πασκάλ: Μετ. *Ι. Ι.:* Τὰ Ἠθικὰ Ἀποτελέσματα τοῦ Σοβιετικοῦ Πολιτεύματος ..... » 4.—
Φιλαλήθη: Περὶ Βαλκανικῆς Ὁμοσπονδίας ..... » 5.—
Ρενὲ Σαουγκί: Μετ. *Στ. Ζερβοῦ:* Ἡ γυναίκα Σκλάβα ..... » 4.—
Γ. Σκληροῦ: Ἡ φιλοσοφία τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Εἰρήνης ..... » 4.—
Β. Μεσολογγίτη: Ὁ κῆπος μὲ τὰ ἡλιοτρόπια ..... » 6.—

Κάνουμε 5 ο)ο ἔκπτωση στοὺς συντρομητές, φοιτητὲς καὶ δασκάλους.

ΤΥΠΟΙΣ "ΣΦΕΝΔΟΝΗΣ,, ΜΕΤΩΝΟΣ 3

ΔΙΕΦΤ. Ν. ΜΑΡΚΕΤΗΣ
ΔΙΑΧ. Μ. ΠΡΙΟΝΙΣΤΗΣ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΔΡ. 30
ΣΕΛ. 3
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡ 3. ΓΡ. 2 1/2

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΣΤΟΑ ΦΕΞΗ 73

ΑΡΙΘ. 2 ΜΑΗΣ ΑΘΗΝΑ

Συντρομές, συνεργασία στὸν κ. Μ. Πριονιστή, Στοὰ Φέξη 73, Ἀθήνα

ΓΙΑΝΝΗ ΨΥΧΑΡΗ

ΣΕ ΚΑΜΙΑ ΔΕΚΑΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Α'.

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΘΑΦΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Αφιερώνεται τοὺ φίλου Μ. Πριονιστή

Πώς το ζήτημα το γλωσσικό—το εθνοσωτήριο—προχώρησε από τα 1888, πώς ολοένα προχωρεί, το μαρτυρούνε και τα *Φιλολογικά τετράδια,* το τίμιο το περιοδικό, που βγαίνει σήμερα οπλισμένο στον αγώνα, με πρόμαχο τής ακέριας τής Νεοελληνικής μας το διεφτυντή του, τον άξιο το Μιχάλη.

Καμιά δεκαριά χρόνια μάς χρειάζουνται για τη νίκη μας την τελειωτική, για την απολύτρωση τοὺ Ἔθνους, για το μεγαλείο του το μελλούμενο, για να γίνουνε σωστοί άντρες τα παιδιά μας.

Το δυστύχημα είναι που έρχουνται κάθε τόσο και μάς ζαλίζουνε, μάς κόβουνε την ανάσα με κάτι επιχειρήματα παντάπασι ξένα στην καθαφτό υπόθεση, αδιάφορα προς την ουσία της — μ' επιχειρήματα κουτά και τιποτένια.

Το κάνουνε, είτε από άμάθεια, είτε γιατὶ δεν μπήκανε στο νόημα, είτε για λόγους προσωπικούς, είτε για πολλούς άλογους λόγους.

Ὅπως κι αν είναι, χρέος μας να ξετάσουμε πρώτα πρώτα σε τί ορισμένο σημείο βρίσκεται σήμερα το ζήτημα το γλωσσικό.

Ἔτσι θα μπορέση ο αναγνώστης να κρίνη.

* * *

Μια ιδέα διαδαμένη στοὺς κύκλους τοὺς καθαρεβουσιάνικους, ίσως και σε άλλους, είναι η ακόλουθη.

Ὅταν κανείς στην Ελλάδα μιλά για γλώσσα, για γλώσσας αθανασία, για λάθια, βαρβαρισμούς, χυδαιότητες, κανόνες κι ότι θέλεις, εννοεί πάντα τη *γραφτή.*

Για να είναι γλώσσα, πρέπει να γράφεται. Πρώτος όρος.

Η μιλημένη δεν μπαίνει σε λογαριασμό. Μίλα όπως σοὺ καπνίση. Και τόντις, αν έπρεπε ο καθαρεβουσιάνος να μιλά όπως γράφει, θάμνησκε βουβός τις περσότερες φορές.

Ο Μιστριώτης, στο μάθημά του, στο Πανεπιστήμιο μέσα κατηγορούσε τοὺς δημοτικηστάδες που στα βιβλία τους δεν είχανε οι λέξες *ν* τελικό. Και για νάστειεφτή, που είτανε τόσο έξυπνος, έλεγε.

— «Ο ποντικός τοὺς έφαγε την ουρά τους.»

Δεν έλεγε ούτε ο *μῦς,* ούτε *αὐτοῖς* ή *αὐταῖς,* ούτε *οὐράν,* παρὰ έτρωγε ο ίδιος το *ν* το τελικό.

Γράφε *πίλος,* σὲ παρακαλώ, γράφε *ἄρτος.* Βγαίνεις αμέσως απόγονος τοὺ Περικλή. Λέγε όμως *καπέλλο* και *ψωμί.* Δεν πειράζει. Ο Περικλής δε σ' ακούει.

Πιο αρχάρια, πιο γελοία, πιο παιδιάτικη αντίληψη τής αθρώπινης λαλιάς δεν υπάρχει, αφού αν όλες οι γλώσσες τοὺ κόσμου γραφόντανε, και α δε μιλιόταν καμιά, μήτε θα το ξαίραμε τί θα πη γλώσσα.

Ούτε γραφτή θα είχαμε ποτές μας, αν η γλώσσα δεν είχε πρώτα μιληθή.

* * *

Μα—σοὺ αποκρίνουνται οι καθαρεβουσιάνοι, όσοι δηλαδή απ' αφτούς περνούνε για διαβασμένοι — μα τόπο

δεν έχει στην οικουμένη όπου να μην παρατηριέται διαφορά μεταξύ μιλημένη και γραφτή.

Ψέματα.

Στὴ χρυσή την εποχή τοῦ Αττικισμού, στον πέμπτο αιώνα προ Χριστό, *εἰμί, ἔσομαι, ἦσθα, εἰσί, ἐστί*, ξαίφανε το ίδιο κι ο Σοφοκλής κι ο βαρκάρης.

* * *

— «Καλά, θα ξακολουθήση ο καλαμαράς, δε βλέπεις τα παινεμένα σου τα γαλλικά, που κάθε μέρα τάκούς; Άλλο μιλημένη, άλλο γραφτή.»

Ψέματα και τούτο.

Νόμος σε κάθε γλώσσα η αλλαγή.

Πῶς ὅμως;

Έρχεται ώρα όπου ένα έθνος έχει να πη την ιδέα του για το τάδε, το τάδε και το τάδε, μ' ένα λόγο: για το πῶς στοχάζεται τον οξώκοσμο και τον εσώκοσμο.

Τί κάνει τότες τὸ έθνος αφτό;

Κάθεται και γράφει την ιδέα του. Γράφει την ψυχή του. Για ποιούς; Για όλους, εννοείται.

Άρα σε ολωνώνε τη γλώσσα θα γράψη.

Τότες η γλώσσα καθιερώνεται, τη διδάσκουνε στα σκολειά. Διδάσκουνε δηλαδὴ τη *μιλημένη*, που ένα είναι με τη *γραφτή*.

Μα η μιλημένη, αδιάκοπα περνώντας από στόμα σε στόμα, φυσικό νάλλάξη πιο γλήγορις από τη γραφτή.

* * *

Το λοιπόν αλλάζει. Μαζί της όμως αλλάζει και η γραφτή! Διαβάζοντας ή μιλώντας, στη Γαλλία θα προφέρης το ίδιο. Ίδιο ηχολογικό, ίδιο τυπικό, ίδιο συνταχτικό, ίδιο λεχτικό το περσότερο, έχουνε και οι δυο τους.

Σαν πρωτογράφηκε το *travailler*, το προφέρνανε *τραβαλιέρ*, με το *λ* που έχουμε στον *ήλιο*.

Σήμερα ο καθένας *τραβαιέ* θα σοῦ το πη.

Μια φορά κ' έναν καιρό, λέγανε *que j' allasse* κτλ. Κανένας δεν το λέει πια παρά *que j' aille*.

Μονάχα στο ηχολογικό και στο λεχτικό, αριά και που, άλλαξε η γλώσσα, μα ταιριαχτά πάντα με τοὺς κανόνες τοὺς δικούς της, τοὺς ιδιαίτερους κανόνες της.

Άξαφνα το *cinquième* έγινε *cintième* στο λαό, επειδή έτσι το φέρνει-το *κ* με *c* κατοπινό του. Αφτό δε γράφεται, παρά σαν το κάνει πίτηδες ο συγγραφέας. Μπορεί όμως περίφημα η προφορά να γενικεφτή άβριο.

Αντίστοιχα σε μας το φτειάνω και φκειάνω, μόνο που σε μας το φτειάνω προηγήθηκε, ώστε αν είχαμε καθιερώσει το φτειάνω, σήμερα θα μὰς ερχότανε το φκειάνω σά λιγάκι παράξενο.

* * *

Το λεχτικό μὰς φανερώνει τη σημαντικώτερη τη διαφορά. Μα σε κάθε γλώσσα, το λεχτικὸ δεν είναι τίποτα. Είτε *femme* το πης, είτε *femmeluche*, πάντα γαλλικά, πάντα το ίδιο τυπικό, που αφτό είναι το αληθινό το γνώρισμα τὴς γλώσσας, μαζί και το ηχολογικό.

Με τρία λόγια.

Δεν ήρθε κανένας νάναγκάση τὸ Γάλλο να λεη *capa* ή ότι άλλο στοχαστής, αντίς *chapeau*.

Δεν ήρθε κανένας να τοὺ καθίση, από πάνω από τη φυσική τοῦ, την ιστορική του τη γραμματική, μια γραμματική πλαστή και *ψεφτική* που τοὺ πνίγει το λάρυγγά του και τοὺ αναποδογυρίζει την ψυχή.

Καθαρέβουσα η Γαλλία δεν έχει. Καθαρέβουσα στην Εβρώπη δεν έχει πουθενά.

* * *

Ωστόσο ελάτε να δοῦμε μια καλή, τί θέλησε η καθαρέβουσα, ποιος στάθηκε ο σκοπός της ο κύριος.

Ο κύριος σκοπός της στάθηκε να μὰς φέρη πίσω την αρχαία.

Να φέρη πίσω την αρχαία, δεν είτανε ανάγκη καμιά. Η αρχαία ζούσε και βασίλεβε στα σπλάχνα τὴς Νεοελληνικής μας — τὴς Δημοτικής δηλαδή, όπως τη λένε.

Ζούσε καὶ ζη πάντα η Παλαιοελληνική στη Νεοελληνική—απαράλλαχτα καθώς ή Παλαιολατινική ζη και βασιλέβει στις Νεολατινικές τις γλώσσες, στην ιταλική, γαλλική και τις αποδέλοιπες.

Μια φορά κ' έναν καιρό, λέγανε *pater*. Σήμερα λένε *padre*, ιταλικά, γαλλικά *père*. Παλαιολατινικά και Νεολατινικά.

Μια φορά κ' έναν καιρό, λέγανε *πατήρ*. Σήμερα *πατέρας*. Παλαιοελληνική και Νεοελληνική, που είναι οι σωστοί όροι, από ιστορική άποψη.

* * *

Πεθαμμένη λοιπόν η αρχαία μας δεν είτανε. Δε χρειαζότανε καμιά νεκρανάσταση.

Πόσες φορές δεν το αποδείξαμε στα βιβλία μας! Είναι και πράμα που δεν έρχεται σε συζήτηση. Κάθε γλωσσολόγος, Εβρώπης και Αμερικής, σύφωνος πια μαζί μας απάνω σ' αφτό.

* * *

Ας είναι όμως. Η καθαρέβουσα θέλει να μὰς φέρη πίσω την ακέρια, την καθαφτό την αρχαία, την αττική μάλιστα.

Ορισμός της και μακάρι!

Πρώτος εγώ θα γίνω, γίνουμαι κι από τώρα οπαδός της. Φανατικός!

Να ξετάσουμε όμως αμέσως με τί τρόπο στοχάστηκε να μὰς τη φέρη πίσω, τη μητέρα.

Παιδάκια μου χρυσά, εδώ θα σὰς ζητήσω με χίλια παρακάλια, λίγη προσοχή, πολλή προσοχή, γιατὶ εδώ είναι ο κόμπος, ο κόμπος όλος.

Ας πιάσουμε και πάλε τολοιπόν ένα επιχείρημα που ακούραστα πρέπει να το κοπανίζουμε. Είναι το επιχείρημα εφκολονόητο, μὰς δείχνει ξάστερα τί δουλειά έκαμε η καθαρέβουσα.

Είναι κιόλας για την καθαρέβουσα το επιχείρημα καταστρεφτικό.

Για το *αυ* και το *ευ* ο λόγος.

Οι αρχαίοι γραμματικογράφοι τα λέγανε *αφτά διφτόγγους*. Ας είναι. Παραδεχούμαστε τον όρο προσωρινά. Λοιπόν *ή δίφθογγος*. Το *φ* και το *θ* ισόμοιρα τότες με *π* καὶ δασεία (π῾), μὲ *τ* καὶ δασεία (τ῾).

Για τούτο ίσια ίσια τα ζεβγαρώματα *φθ, χθ* τὴς αρχαίας γενήκανε σήμερα *φτ*, χτ όπου τὸ *τ* στέκει πιο κοντά στην προφορά την αρχαία παρά το καθαρεβουσιάνικο το *φθ*.

Και *ή δίφθογγος* ακόμα η σημερνή, συχνά θα προφερθή από τα παιδιά με *τ, δίφτογγος*.

Εμείς θα το πούμε η *δίφτογγο*, τὴς *δίφτογγος*, αφού κρατήσαμε τα θηλυκά δεφτερόκλιτα με *ο*. Κάθε ώρα λέγουνται κι ακούγουνται περίφημα *η μέθοδο, η πρόοδο, η Σάμο, η Κύπρο* κτλ.

Παντάκασι περιττό να τα κάμουμε αρσενικά, *ο μέθοδος, ο περίοδος, ο πρόοδος*. Τότες λοιπόν και *ο Σάμος, ο Κύπρος* κτλ.;

* * *

Να ξακολουθήσουμε τώρα την κουβέντα μας.

Το *αυ* και το *ευ*, δίφτογγοι στην αρχαία.

Που θα πη;

Θα πη *δυο φτόγγους*.

Τί φτόγγους;

Το φτόγγο *α* μὲ τὸ φτόγγο *υ*, τὸ φτόγγο *ε* με το φτόγγο *υ* καὶ πάλε.

Τί πράματα ωστόσο να είναι οι φτόγγοι *α ε* καὶ *υ*;

Σα δε γελιούμαι, είναι *φωνήεντα*.

Και τί βγαίνει;

Βγαίνει που με τον όρο *δίφτογγο* εννοούσανε οι αρχαίοι ΔΥΟ ΦΩΝΗΕΝΤΑ ζεβγαρωτά.

* * *

Κοιτάχτε τώρα στο Θεό σας, την καθαρέβουσα.

Γράφει φονεύσω.

Πῶς το *λέει* όμως;

Το *λέει* φονέφσω.

Ποῦ είναι τα *δυο φωνήεντα;*

Εδώ έχουμε *φωνήεντο ε* καὶ *σύφωνο φ*.

Τί δίφτογγο είναι τούτη;

* * *

Εφτειασε δηλαδή, φαμπρικάρισε η καθαρέβουσα μια γλώσσα ολότελα δική της. Γλώσσα τοὺ κεφαλιού της— ή τὴς ακεφαλιάς της.

Γλώσσα που δεν είναι μήτε η αρχαία μήτε η σημερνή μας.

Και τόντις να προσέξετε.

Η αρχαία, ζεβγάρωμα *φσ* δεν παραδέχεται.

Το *γράφ-ω* στο μέλλοντα έπρεπε να είναι *γράφ-σ-ω*.

Τίποτα!

Γίνεται αμέσως *γράπ-σ-ω (γράψω)*.

Τα ιδια και η Νεοελληνική!

Το *φονέφ-σω* γίνεται αμέσως *φονέπ-σω (φονέψω)*.

Απαράλλαχτα ο νόμος τὴς αρχαίας!

Ανάλλαχτος διάβηκε ανάμεσα σε όλους τοὺς αιώνες.

Και η Καθαρέβουσα;

Η Καθαρέβουσα τον αψήφησε· στέκει αφτή στον αέρα με το ανύπαρχτό της *φσ*, μόνη της.

Μόνη της! Επειδή το κωμικό το *φσ* μέσα του ζωή δεν έχει.

Ολοένα κανονίζεται και ξεκανονίζεται ολοένα. Ολοένα ξαναγίνεται *πσ*, ώστε και *ιερέψ* άκουσα και *βασιλέψ* και *Αχιλλέψ*.

Αφτά η Καθαρέβουσα δεν τα προσέχει. Τη σημασία τους δεν τη νιώθει. Τα περνά γιά *σφάλματα* κι ολοένα μὰς ξεφουρνίζει το άτοπό της, το αχώνεφτό της, το βάρβαρό της το *φσ*.

Πρωΐ βράδι τολμά κιόλας να διδάχνη στα παιδιά μας τέτοια *ψεφτιά*.

Κ' έτσι το Έθνος, σαστισμένο, μπερδεμένο, κομποδεμένο, χαμένο, ασίγουρο, αθέμελο, απόδαρο και ακέφαλο, πλέει σε μια θάλασσα όπου γλυτωμός δεν υπάρχει.

* * *

Τώρα, το συμπέρασμα;

Τρομαχτικό.

Η ζημία τοὺ Έθνους.

Κι· από ποῦ; Από την αμάθεια, την απροσεξιά, την ασυνοριστιά, την καταραμένη μας την αοριστία.

Δε στάθηκε ικανή να καταλάβη το απλό, το στοιχειώδικο το περιστατικό, πώς το *φ* μπορεί να στέκη με κατοπινούς του τον τάδε ή τον τάδε ήχο, δε στέκει όμως με *σ* κατοπινὸ του.

Δε στάθηκε ικανή να καταλάβη πώς κάθε ήχος, πώς κάθε πράμα έχει λόγους, έχει νόμους δικούς του.

Δε στάθηκε ικανή να καταλάβη τί θα πη νόμος και η ουσία του ποια.

* * *

Τί να πούμε για τα φίνα τα μυστικά τὴς γλωσσολογίας, που από δάφτη η Καθαρέβουσα τί σκαμπάζει; Ποῦ να είναι σε θέση να συγκρίνη; Να συγκρίνη φαινόμενα που μοιάζουνε το ένα με τάλλο αντίθετα και που είναι τα ίδια; Ποῦ να καταλάβη πώς ενώ *φ* καὶ *σ* δε γνωρίζουμε συνεχικά, τυχαίνει ωστόσο να λέμε· *άφ-σε*, ίσια ίσια επειδή συνεχικά δεν είναι, αφού το *άφσε* είναι από το *άφησε*, και αφού μνήσκει αναμεταξί *φ* καὶ *σ* κάποιο *ήχο διάστημα* που και τούτο λίγο λίγο χάνεται καὶ πάει.

Μήπως και το *άφ-σε* αφτό, καθώς το *σ'χώριο*, καθώς το *απ' το*, που λέγεται χίλιες φορές *αφ' το*, δεν το ξηγήσαμε και στα βιβλία μας και στάρθρα μας; Και βέβαια, επειδή βάλαμε τάφτί μας και ακούσαμε.

* * *

Χωρίς να βάλη αφτί ούτε φρόνηση, μ' ένα καταφρόνιο αφάνταστο για την επιστημονική την αλήθεια, για τη γλωσσική την έρεβνα, ήρθε η Καθαρέβουσα και κόλλησε στο πετσί μας, σα δέφτερο χιτώνα τοὺ Νέσσου, το φό-

ρεμα τῆς γλώσσας της το νεκρό.

Νεκρό φόρεμα στῆς γλώσσας μας τη ζωντάνια. Νεκροί κανόνες.

Όχι δηλαδή κανόνες τῆς αρχαίας. Κανόνες τῆς νέκρας τῆς δικής της.

Πῶς θέλετε, με τέτοια νέκρα — συστηματική — το Εθνος να ζήση;

* * *

Ελπίζω να σὰς έφερα πια στο σημείο που χρειάζεται, για να μορφώσετε γνώμη και να καταλάβετε τί πράμα είναι η *παραχώρηση* που μὰς συβουλέβουνε στη *χρήση τῆς δημοτικῆς*.

Θα καταλάβετε μ' έναν κόπο και τοὺς οπαδούς τῆς παραχώρησης.

Τοὺς οπαδούς της θα τοὺς πάρουμε γλήγορα έναν ένανε.

Ας διούμε πρώτα τὴν παραχώρηση τὴν ίδια τί μὰς γυρεύει, μα και τί γυρέβει στην υπόθεση.

Παραχώρηση, μάλιστα παραχώρησες στον πληθυντικό, εννοούνε να κάνουμε στην Καθαρέβουσα εμείς.

Από ποῦ κι ως ποῦ;

Εμείς δε χαλάσαμε τη γλώσσα την εθνική. Εμείς δεν καταστρέψαμε την παράδοση. Εμείς πασκίζουμε ξεναντίας να γλυτώσουμε την παράδοση κ' έτσι να καθιερώσουμε μια εθνική γλώσσα.

Λοιπόν, αντίς να μὰς τα στρεβλώνη κάθε τόσο, ας *παραχωρήση* τοῦ λόγου της, παραχώρηση παραχώρηση, ας πλησιάση, όσο τῆς είναι δυνατό, ας πλησιάση κοντήτερα στο Έθνος.

* * *

Το πιο κωμικό είναι το νόημα που δίνουνε στον όρο *παραχώρηση* και σε τί λογῆς τύπους τον εφαρμόζουνε.

Καιρός πέρασε, περάσανε μάλιστα χρόνια, όπου ένας ποιητής, ένας φίλος μου, ένας δικός μας, άκρος δημοτικιστής, ο Κ. Μάνος, ο μακαρίτης ήρωας, ήρθε να μοῦ διαβάση κάτι στίχους του, φρέσκους φρέσκους τῆς ώρας. Άξαφνα, σα να μοῦ ξεμολογιότανε αμαρτία, μοῦ είπε, νά, πώς αδύνατο νἀλλάξη τη ρίμα *νικηταί* και πώς θα την αφήση. Δεν μπορούσε να το κάμη *νικητές*.

Παραχώρηση.

Λαμπρά.

Το δυστύχημα όμως είναι που δεν πρόκειται για παραχώρηση εδώ.

Πρόκειται για κάτι πολί πρόστυχο· πρόκειται για μια θετικότητα, κοινή όσο παίρνει.

Πρόκειται μόνο και μόνο για τη σημερνή προφορά τοῦ *αι*.

Πῶς το γράφουμε, αδιάφορο. Πῶς το προφέρνουμε όλοι, *αι* ή *ε*;

Ρώτημα δεν υπάρχει. Σκέττο *ε* το ξαίρουμε όλοι μας. *Δίφτογγο* δηλαδή εδώ καμιά πια δεν έχει όπως είχε στην αρχαία.

Και τώρα παρακαλώ να μοῦ βρούνε, στα ιστορικά τῆς Ελληνικῆς, αρχίζοντας από τα ωγύγια τα χρόνια και κατεβαίνοντας ίσια με τα δικά μας, να μοῦ βρούνε, είπαμε, μια καταληξούλα τῆς πληθυντικῆς ονομαστικῆς, θηλυκῆς ή αρσενικῆς, μια μικρούτσικη, μια ελάχιστη κατακαταληξούλα —*ε*.

Διφτογγικές καταλήξες—*αι* όσες θέλεις· άμα όμως τα δυο φωνήεντα, το *α* και το *ι*, σμίξανε σε απλό *ε*, το *ε* αφτό τούς φάνηκε παράξενο τοὺς Έλληνες, που τέτοια κατάληξη πουθενά δεν ακούγανε.

Ακούγανε παντού ξεναντίας την κατάληξη —*ες*, πατέρες, μητέρες, φύλακες, πλημμύρα, θάλασσα μονάχη.

Έτσι, πολί φυσικά, πολί λογικά, το *ε* τὸρφανό βρέθηκε, σα να είτανε φωλιά του, στην καταληξούλα —*ες*· οι *πολῖτε* γενήκανε *πολῖτε—ς* (ή *πολῖτε—ς*), οι *γλῶσσε, γλῶσσε—ς* (ή *γλώσσε—ς*).

Απόδειξη πώς η ερμηνεία μας είναι η σωστή, που η δεφτερόκλιτη κατάληξη τοῦ αρσενικοῦ, —*οι*, όταν έπαψε τη διφτογγική της ενέργεια, έμεινε ήσυχα *ι*, επειδή δεν είχε να στηριχτή σε καμιά κατάληξη τοῦ πληθυντικοῦ —*ις*, όπως στηριζότανε το —*ε* απάνω στην πασίγνωστη και παντοηχούσα κατάληξη —*ες*.

* * *

Αφτά η Καθαρέβουσα ούτε τα υποψιάστηκε.

Είδε γραμμένο στην κατάληξη ένα —*αι*· νόμισε πώς το —*αι* το καταληχτικό είχε την ίδια σημασία που έχει το *αι* το αρχικό — *αίμα* — ή το *αι* το μεσιανό μιας λέξης — *έπαινος* —, όπου κάπως αδιάφορο ποια η προφορά τοῦ *αι*· απρόσεχτα τολοιπόν η Καθαρέβουσα τἄκαμε όλα ένα κουβάρι και κανονίζοντας το —*αι* το καταληχτικό, δεν κατάλαβε πως Ε κανόνιζε, όχι ΑΙ.

Ναίσκε! Τόσο παιδιάτικα τα διανοητικά της.

Να διήτε ωστόσο τί ακολούθησε που είτανε και μοιρόγραφτο νἀκολουθήση.

Μὰς έβγαλε στη μέση τον όρο βουλευτ-αί όπως δηλαδή το θαρρούσε, όπως το θαρρεί ακόμη—μὰς έβγαλε όμως καθαφτό στη μέση τον *τύπο* βουλεφτ-έ.

Ο τύπος κυκλοφόρησε. Τότες ξαναρχίσανε τὰ ίδια.

Η κατάληξη —*ες*, αντίς —*ας*, στην τριτόκλιτη αιτιατικὴ — κάμποσο αρχαία· η πληθυντική αιτιατική *συμπολεμήσαντες*, στην Αχαΐα, του τρίτου αιώνα προ Χριστό.

Στον πέμπτο αιώνα τοῦ Χριστοῦ βλέπουμε *γραμμένη* στον Παλλάδιο την ονομαστική γεννάδ-ΕΣ αντίς γεννάδ-ΑΙ.

Σίγουρο πώς θα τη συνηθίζανε στην ομιλία πολί προτήτερα, υποθέτω από τον τέταρτο αιώνα, επειδή, για τοὺς περσότερους γλωσσολόγους, ο τέταρτος είναι όπου γενικεφτήκανε πια οι σημαντικώτερες αλλαγές στη λεγάμενη *προφορά*.

* * *

Έτσι, και σήμερις ακόμη, ο κοσμάκης, ακούοντας το

ξένο *βουλευτ-Ε*, με φίνο πατροπαράδοτο αίστημα τῆς αρχαίας, τόκαμε βουλεφτΕΣ.

Η Καθαρέβουσα ωστόσο ξακολούθησε να επιβάλη στο έθνος το —Ε της, που το περνούσε για —ΑΙ.

Τἄχανε, τα μπέρδεβε το έθνος. Κατάφεβγε σε άλλη κατάληξη γνωστή του και δάφτη, στη δεφτερόκλιτη κατάληξη τοῦ πληθυντικοῦ —*οι*.

Και μὰς ξεφύτρωσε δέφτερος τύπος: *βουλεφτέ-ΟΙ*, όπως οι *Αθηναί-ΟΙ*.

* * *

Δεν έπαβε στο μεταξί το αλύπητο τῆς Καθαρέβουσας πατιρντί, χτυπούσε ολοένα, ολοένα βαρούσε το σφυρί της, ώσπου βγήκε τρίτος τύπος (που είναι και ο βέρος νεοελληνικός, καθώς αλλού το αποδείξαμε), ο τύπος *βουλεφτ-άδ-ΕΣ*.

Τώρα εμείς τον προϋπολογισμό μας.

Έχουμε σήμερα τέσσερεις — ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ τύπους για την ίδια λέξη·

βουλεφτ-Ε

βουλεφτ-ΕΣ

βουλεφτ-ΕΟΙ

βουλεφτ-άδ-ΕΣ.

Και γιατί, παρακαλώ;

Γιατὶ αγνοούσε ή Καθαρέβουσα την αρχαία όσο και τη Νεοελληνική.

Ας κοπιάση όποιος αγαπά να μοῦ ποστηρίξη το εναντίο, κι ό τι θέλει τοῦ το δίνω.

Μα τί καλήτερο μέσο από το μέσο το καθαρεβουσιάνικο τῆς οικουμενικῆς αμάθειας, για να σπάση κανείς τα κόκκαλα ενός μεγάλου λαοῦ;

* * *

Να μην ξεχνούμε και την *παραχώρησή* μας.

Τί έγινε αφτή;

Τώρα που είδαμε τα πράματα όπως είναι καθαφτό, άλλη παραχώρηση δεν υπάρχει παρά να πάμε να παρακαλέσουμε το —Ε το καθαρεβουσιάνικο, να το παρακαλέσουμε γλυκά, με φωνή συγκινητική και ταπεινή·

— «Αχ! Έ μου εσύ τῆς καταστροφῆς, αμάν! αμάν! κοίταξε και ξαναγίνου —ΑΙ διφτογγικό, να γυρίσουμε πίσω στην αρχαία, να ησυχάσουμε!»

* * *

Κανένας δημοτικιστής, είτε ποιητής είτε πεζογράφος, δε θα καταδεχτή πια σήμερα να γράψη, ούτε να ξεστομίση κάνε την ονομαστική *νικητΕ* τοῦ Κ. Μάνου.

Νικητές, νικητάδες, θα το διορθώση, όπως το στοχαστή, ο καθένας. *ΝικητΕ* πια δεν έχει.

Έτσι — και τί ἄλλο δεν είδα στην πολίχρονη ζωή μου;—Όσα μὰς φαινότανε από πρώτη όψη, *αδύνατο* να τα πούμε, τα είπαμε μια μορφιά, επειδή κ' είτανε γλώσσα μας.

Τώρα όμως μὰς πρόβαλε στην πιάτσα μια καινούργια καθαρεβουσιάνικη φάρσα.

Είναι πιο γουστόζικη από τις προηγούμενες. Είναι καθαφτό παζαρλίκι.

— «Άκουσε, λέει ο ένας τοῦ αλλουνού. Εμείς λέμε *οι* και *τις* στον πληθυντικό το άρθρο τοῦ θηλυκοῦ. Εσύ λες στον πληθυντικό *παραχωρήσεις* — ή θαρρείς πώς το λες, επειδή με *ι* το λες, *παραχωρήσΙς*. Έλα, μωρέ, να τα ταιριάξουμε και τα δυο. Ας πούμε τολοιπόν *οι* και *τις παραχωρήσις*.»

Βλέπετε τί άπραχτα πάντα, τί αμέθοδα, τί στραβά—τόντις! σα να μην είχανε μάτια, σα να μην είχανε ἀφτιά — βλέπετε τί αχαμνά οι καθαρεβουσιάνοι, σωστοί και μισοί, μὰς τα βολέβουνε τα πράματα, χωρίς την παραμικρή την αντίληψη τῆς αλήθειας.

* * *

Είναι θέματα εδώ που παζαρλίκια δε σηκώνουνε. Και πάλε και πάντα ο λόγος για μια κατάληξη. Μα μήπως δεν είναι κατάληξη και κατάληξη όλη μας η γλώσσα;

Πρώτα πρώτα να μὰς πήτε, Καθαρεβουσιάνοι και Μιχτοί, ποια είναι η προφορά τῆς κατάληξης που θέλετε και καλά να μὰς μπήξετε στο λάρυγγά μας και στην ψυχή μας;

ΕΙ δίφτογγο το λες το —*εις* ή το λες σκέττο *ι*;

Αν το λες *ι*, τέλειωσε, πάει. Περιττή κάθε κουβέντα. Ούτε τα ουσιαστικά μας, ούτε τα επίθετά μας, —*ις* κατάληξη δε μὰς φανερώνουνε σταλιά στον πληθυντικό.

Το παραδέχουνται — είναι αναγκασμένοι κιόλας να το παραδεχτούνε — μα ο νους τοῦ Ρωμιοῦ είναι ακόμη αφιλοσόφητος.

Και τόντις δεν καταλάβανε ως τώρα την πρώτη αρχή, τη βάση τῆς φιλοσοφίας, δηλαδή πὼς αιτία δεν υπάρχει χωρίς αποτέλεσμα, πράξη δίχως συνέπειες, ή πιο απλά πώς δεν μπορεί τίποτα να γίνη στον κόσμο, χωρίς νἀκολουθήσουνε κι ἄλλα, ορισμένα.

* * *

Μια τολοιπόν κ' έγινε *ι* το *ει*, πολλὰ πράματα θἀλλάξουνε που λόγο νἀλλάξουνε δεν είχανε με τη δίφτογγο και που έχουνε τώρα με το μονόφτογγο *ι*.

Κοντά στο νου πώς με το —*ις* το Έθνος δεν τα βγάζει πέρα. Θα το κάμη και πάλι —*ες*, αφού η κατάληξη αφτή σήμερα είναι πιά αίμα του και σάρκα του.

Το είδαμε αφτό, μα... δεν προσέξαμε.

Πληθυντικό *ράχεις* δεν έχουμε πουθενά· *ράχες* λέγουνται. Ποιός, είτε σε στίχους είτε σε πεζά, είτε στην κουβέντα, θα μιλήση, όταν το φέρη ο λόγος, για *βρύσεις* ή *ανοίξεις* ή ἄξαφνα για *κόνεις*;

Στα 1897, όταν η Τουρκιά έσφαξε την Κρήτη, όταν η Εβρώπη, εγκληματικά, κρατούσε αλυσοδεμένη, καταπατούσε την Ελλάδα, τότες, στοὺς δρόμους, στα σοκάκια, στα στενά, στα καφενεία, στα σπίτια, στα σαλόνια, ομιλία δεν είχανε παρὰ για τις Δυνάμις, που ἄψε σβήσε γενήκανε σ' όλα τα στόματα *Δυνάμ-ΕΣ*.

Λοιπόν έπεται πώς άμα η ανώμαλη κατάληξη τοῦ πληθυντικοῦ —*ις* μπη στην κοινή συνήθεια, μοναχή της αφτή θα γίνη —*ες* — ή θάπρεπε κάθε κατάληξη —*ες* να λείψη σε όλο το ρωμέϊκο.

— «Ε! λέει αμέσως ο παλληκαράς ο Μιχτός, πῶς δεν την αφίνουμε να πάρη φόρα την όμορφη την κατάληξή μας —*εις*, αφού θα κατασταλάξη αναγκαστικά στο —*ες*!»

Αλήθεια! Τί ωραία ιδέα! Κρίμας που δεν το συλλογίστηκα! Στο μεταξύ, ας χασομερά το Έθνος! Ας χάνεται με τα χασομέρια! Ο Σίσυφος δεν έχει δουλειά μονάχα στον Άδη. Έχει πολύ περσότερη στο ρωμαΐϊκο.

Εκείνοι που τολμάνε και ξεστομίζουνε τέτοιες ανοησίες, είτε δε νιώθουνε είτε συνείδηση δεν έχουνε.

* * *

Από ποῦ κι ως ποῦ όμως ο τόσος θόρυβος, ο τόσος αγώνας για ένα —*ις*;

Ας το ξεδιαλίσουμε και τούτο.

Δυο μήνες δεν είναι, ήρθε να μοῦ κάμη βίζιτα, εδώ στο Παρίσι, ο φίλος μου ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης.

Φιλονικούσαμε ίσια ίσια για το —*ις* και το —*ες*.

— «Μα εμείς, *επιτέλους*, λέει ο Τριανταφυλλίδης, ζούμε στην Ελλάδα.»

— «Έχετε λάθος μεγάλο, τοῦ κάνω την ίδια τη στιγμή, στην Ελλάδα δε ζήτε!»

Σάστισε ο άνθρωπος.

— «Δε ζήτε στην Ελλάδα, ζήτε στην Αθήνα!»

Μα μήτε αφτό σωστό δεν είτανε.

Ούτε στην Αθήνα δε ζούνε. Ζούνε στον Εκπαιδεφτικό τον Ανεμόμυλο.

Ζούνε στα Υπουργεία, με τα δάχτυλά τους βουτηγμένα στο μελάνι τῆς Καθαρέβουσας.

Και το χερότερο, με τῆς Καθαρέβουσας τὴν τρομάρα.

* * *

Ως ποῦ φτάνει τέτοια τρομάρα, δεν το φαντάζεται νους αθρώπου. Πρέπει να το είδε.

Προχτές έρχεται και με ρωτά ένα παιδί που είναι και δικό μας.

— «Δε μοῦ λέτε, Δάσκαλε; Παραδέχουμαι το —*ις* όπως μοῦ το ξηγάτε. Μα δεν μπορούνε τάχα τα σκολειά, διδάχνοντας επίμονα το —*εις*, να το ριζώσουνε μέσα για μέσα στα παιδιά; Εμένα μοῦ είναι φυσικές *οι διαβιβάσεις*.»

Νά παιδί δασκαλεμένο. Νά παιδί, μια φορά, που ζη ξέγνοιαστα στο καμαρωμένο του το αθηναΐϊκο το κλουβί. Πρέπει να κάμη φτερά το πουλί μας, να τανοίξη κιόλας, να μάθη να πετά στο ρωμαΐϊκο, να πάρη τα βουνά και τοὺς κάμπους, να δη τότες αν η αγαπημένη κατάληξή του είναι *φυσική* στὸ Έθνος.

* * *

Εκεί ο φίλος μας να ζυμωθή και να καταλάβη και να συγκρίνη την εθνική λογική με τα καθαρεβουσιάνικα τα σοφίσματα.

Εκείνο που τοὺς ζαλίζει, που τοὺς κομποδένει τοὺς καθαρεβουσιάνους είναι πράμα τόσο ασήμαντο που καταντά γελοίο.

Μια τόνου αλλαγή τοὺς κόβει κάθε δύναμη.

Για δέστε· ο ενικός *υποχρέωση*, *διαβίβαση* τοὺς φαίνεται σήμερα *φυσικός*· έφκολη και η γενική τοῦ ενικοῦ *τῆς υποχρέωσης*, *τῆς διαβίβασης*.

Μα ο πληθυντικός!

Σώσε, Κύριε!

Πηδά στην παραλήγουσα ο τόνος!

Πηδά ο τόνος, πηδά η Καθαρέβουσα δηλαδή, πηδά μάλιστα ενάντια στον κανόνα τον κλασσικό, που δεν απαιτεί διόλου τόνους στην παραλήγουσα, όταν η λήγουσα δεν είναι *μακρόχρονη*, και δεν είναι, αφού δεν έχουμε *ει* παρὰ *ι*.

* * *

Το Έθνος κρίνει διαφορετικά. Κι ακούτε με που εγώ ζω στο Έθνος. Η λογική του σιδερένια. Δεν τρομάζει μ' ενός ψύλλου πήδημα. *Υποχρέωση*, *διαβίβαση* ακούει στον ενικό. Άρα, στον πληθυντικό *υποχρέωσες*, *διαβίβασες* το θέλει, με τον ίδιο τον τόνο, καθώς είναι συνηθισμένοι σε όλα του τα θηλυκά και αρσενικά—όσο ή Καθαρέβουσα δεν τοῦ πιπιλίζει τα μυαλά του.

Έτσι, με το —*ες* το εθνικό, γυρίζουμε πίσω στην παράδοση τοῦ Σολωμού, που —*ες* τὄκλινε πάντα.

Τί βλέπω κιόλας; Ένας νέος, ο Θράσος Καστανάκης, ψτὺς *Πρωτομαγιάς* του, κάθε φορὰ —*ες* θα βάλη, *επίσκεψες*, *ανακάλυψες* κι όλα τάποδέλοιπα.

Να ξαίρετε μάλιστα πῶς ο Καστανάκης αν και μαθητής μου, φοβάται ακόμη, μοῦ το ξεμυστηρέφτηκε ο ίδιος φοβάται την καθαρέβουσα—που η μόνη δύναμή της είναι ο φόβος μας αφτός. Ο Θράσος μας τολοιπό, που στο βιβλίο του εξαιρετικό *Θράσος* δε δείχνει, έχει κάτι δασκαλισμούς, φρίκη σωστή. *Ας* μην τοὺς πούμε.

* * *

Απαραίτητο δεν είναι να βγῆ κανείς όξω από την Αθήνα, για να καταλάβη το Έθνος.

Ανάγκη μονάχα να προσέχη και είναι απίστευτο πόσο λίγο μεθεδεμένα μυαλά έχουνε οι Μιχτοί—ως και μερικοί Αμιχτοι.

Νόμος πανελλήνιος στη γλώσσα μας που *ν* με κατοπινούς ήχους *βγδ*, *φθχ*, *λμνρ*, *σξ*, δεν έρχεται στην προφορά μας.

Έρχεται στην προφορά μας το *ν* μονάχα με κατοπινούς ήχους *π τ κ*, *μπ ντ γκ*, και τοὺς ήχους *α ο ου ε ι*.

Έχει το πράμα λόγους φυσιολογικούς που τοὺς ξηγήσαμε αλλού—και που πιο κάτω θα τοὺς χαρίσουμε ακόμη λίγα λόγια.

Ο νόμος αφτός τοῦ *ν* που δε ζεβγαρώνεται το ίδιο με όλους τοὺς ήχους, παρατηρίεται στην καλήτερη κοινωνία τῆς Αθήνας. Και παράξενο διόλου δεν είναι. Όλοι τους μαθές Ρωμιοί.

Λοιπόν εγώ, άπειρες φορές, είτε στην Αθήνα είτε στο Παρίσι, από Αθηναίους κι Αθηναΐϊσσες, από αξαδέρφους κὰι αξαδέρφες, φίλους και φίλες, από κάθε τόπου Έλληνες άκουσα—στην τρίτη προσωπική αντωνυμία τοῦ αρσενικοῦ, παρακαλῶ—άκουσα *το χάνω*, *το βρίσκω*, *το μαθαίνω ἤ μανθάνω*, *ἀντίς τον χάνω*, *τον βρίσκω* κτλ. κτλ.

* * *

Τί λέει σ' αφτά ο φίλος μας κ. Δ. Α. Γληνός;

Τί λέει, γιατὶ πρέπει κάτι να πη, αφού το ξεήχημα τοῦ *ν* τραγικό, το δράμα θα τελειώση άσχημα, με το θάνατο τοῦ αρσενικοῦ! Και στη θέση του—*φεῦ!* — θα μπη το ουδέτερο.

Ακόμη χειρότερα, δε θα καταλαβαίνη ο ένας τον άλλονε· *το χάνω*, ποιόνε ή τί;

Ο κ. Δ. Α. Γληνός σα να μην τονέ μυρίστηκε τον κίντυνο.

Σε μιά του φυλλαδούλα — εξαιρετικὰ τιμητική για το μούτσουνό μου (Η *κρίση* τοῦ *Δημοτικισμοῦ*, Αθήνα, 1923 σ. 3, που είναι η πρώτη), γράφει *τὸν χτυποῦν*, *δόθηκαν στην ιστορική ψήφο* (να παρατηρήσετε το θηλυκό, ενώ αρσενικά, *ο ψήφος*, το λέει ο κόσμος).

Παραχώρηση, *ἀραγες*;

Μα τί παραχώρηση έχει εδώ;

Και πάλε το μόνο ζήτημα είναι νὰ ξετάσουμε αν το ακρόγλωσσό μας κολνά ή δεν κολνά στον ουρανίσκο, σα μορφώνουμε *ν* με κατοπινούς ήχους *β δ γ* και λοιπούς.

Δεν κολνά.

Τότες πῶς θέλετε να μείνη;

Επειδή·

Τοὺς ήχους *β δ γ*, *φ θ χ*, *λ μ ν ρ*, *σ ξ*, που αραδιάσαμε πιο απάνω, πρέπει να τοὺς ξαίρουμε για *ξακολουθητικούς*, πρέπει *ξακολουθητικοὺς* να τοὺς ονομάσουμε.

Βαστούνε δηλαδή οση ὡρα βαστά η ανάσα σου, ο αέρας που βγάζει το πλεμόνι σου.

Το *ν* πάλε, για να είναι σωστό *ν*, θέλει χωρίς άλλο να κολλήση το ακρόγλωσσο απάνω στον μπροστινό του ουρανίσκο.

Έτσι μορφώνεται είδος *φραγμός*.

Ο αέρας όμως που βγαίνει δυνατά με τοὺς ξακολουθητικούς, ρίχνει το φραγμό κάτω και τότες πάει χαμένο τὸ *ν*.

Πράματα θετικά, επιστημονικά, όπου αντίρρηση δε χωρεί.

Λοιπόν το *ν* με τοὺς ξακολουθητικούς, αποφασισμένο. Θα πάρη δρόμο, δε γίνεται

* * *

Τώρα κ' ένα κωμικό.

Έχει τα κωμικά της η γλωσσολογία, έχει και τοὺς κωμικούς της.

Ένας γλωσσολόγος (;;;) το παραδέχεται, το κανονίζει κιόλας στη γραμματική του, πώς το *ν* τοῦ αρσενικοῦ άρθρου τοῦ ενικοῦ *τον* και τοῦ θηλυκοῦ *την*, παραπέφτει με κατοπινούς ξακολουθητικούς, π.χ. *το φίλο*, *τη γλώσσα* κτλ.

Μα, όταν το *ν* δεν είναι πια το *ν* τοῦ άρθρου, όταν είναι το *ν* τῆς προσωπικῆς αντωνυμίας τοῦ αρσενικοῦ, — όχι τοῦ θηλυκοῦ (!) — τότες το *ν* μνήσκει ακλόνιστο, με όποιους δήποτε κατοπινούς ήχους, είτε ξαφνικούς, είτε ξακολουθητικούς.

* * *

Καταλάβατε;

Στο ρέμα τῆς ομιλίας, το δεφτερόλεφτο έρχεται όπου το *ν* πάει να κολλήση στον μπροστινό του ουρανίσκο απάνω, για νὰποσώση την κουβέντα.

Τίποτα!

Το *ν* σταματά, το *ν* ρωτιέται·

— «Στάσου, μωρέ ακρόγλωσσο, πρώτα να διούμε τί πράμα είμαι, *ν* τοῦ άρθρου ή *ν* τῆς αντωνυμίας. Αν είμαι *ν* τοῦ άρθρου, δεν κολνῶ· αν είμαι τῆς αντωνυμίας κολνῶ αμέσως, γιατὶ τότες πάω να είμαι *ν*, ο ξακολουθητικός πάει να είναι ξακολουθητικός, ο αέρας τοῦ ξακολουθητικοῦ θα πάει πίσω, άμα με μυριστή.»

* * *

Τέτοια, μάλιστα, τέτοια γράφει ο απερίγραφτος ο Pernot, στην τέταρτη έκδοση τῆς *grammaire de grec moderne*, Paris, 1921, σ. 53, § 83, Rem, και σ. 112, § 186, Rem. III.

Μια φορά που είτανε λιγάκι σταναχωρεμένος και τοῦ βρήκα δουλειά τοῦ γαμπροῦ μου Ary Renan την Gazette des Beaux Arts, δὲν μπόρεσε να τον κρατήση περσότερο από τρεις μήνες ο γλυκός άθρωπος και μοῦ είπε ήσυχα, ήσυχα:

«Non, décidement, je ne peux rien à faire; comment dire? Il est bête.»

Όταν τἄκουσα διαμαρτυρήθηκα. Θύμωσα μάλιστα με τον Ary· κατόπι πρόσεξα και κατάλαβα. Μοῦ τον είχε καλά ψυχολογημένο. Δε νιώθει.

Για τούτο υποθέτω, κατόπι, πρόθυμη σηκώθηκε η Ελλάδα να τονέ χρησιμοποιήση κ' έτσι τοῦ χάρισε μια έδρα εναντίο μου στη Σορμπόνη.

Επειδή, αν ο κ. καθηγητής δεν ξεστόμισε τέτοια κουταμάρα που στη γλωσσολογία είναι τέρας σωστό, α δεν την ξεστόμισε, α δεν τη στοχάστηκε από μιστό και αντιπολίτεψη στη διδαχή μου, τότες είναι αδικαιολόγητος.

* * *

Το *ν* τῆς αντωνυμίας δε διάβασε την Grammaire τοῦ Pernot και τώρα τί να κάμη αφοῦ ξακολουθά το ξεήχημά του — όχι τοῦ Pernot, παρά τοῦ *ν*;

Πῶς να μη διακρίνουμε αρσενικό και ουδέτερο;

Μαργιόλικα — και κάπως πιδέξια — θυμηθήκαμε τον τύπο τῆς Νεοελληνικῆς *τονέ*.

Κ' έτσι άμα έχει το *ν* κατονικούς ξακολουθητικούς,

βάζουμε μεις οι φρόνιμοι *τονέ χάνω, τονέ βλέπω* κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Για τα ρήματα πάλε παραδεχτήκαμε την κατάληξη —*νε* (κ. *Το ταξίδι μου*, έκδ. β', τοῦ 1905, σ. 10 κι ακ.), ώστε θα λέγαμε πιο απάνω *δοθήκανε* αντίς το *δοθήκαν* τοῦ Γληνού.

Ο φίλος μας ο Γληνός σα να μην έφτασε ακόμη σε τόσο προχωρημένο σημείο, γιατὶ εμείς βλέπουμε και προβλέπουμε. Νά για ποιο λόγο προσπαθούμε να κανονίσουμε τη γλώσσα.

Ίσως να μην πήγε ο νους τοῦ Γληνού τόσο μακριά. Κάπου έγραψε πώς ἐγώ κατάντησα πια πρόσωπο τῆς παλιάς εποχής, πρόσωπο περασμένο, πρόσωπο *ιστορικό*.

Απ' όσα ξηγούμε τώρα, μοιάζει ξεναντίας ο κ. Γληνός ο ίδιος σα να είναι πρόσωπο *προϊστορικό*.

* * *

Το *ν!* Το περίφημο το *ν* το τελικό! Τί ανοησίες δε μαζεύει κανείς για το τελικό το *ν*, που είναι τόσο απλά τα ιστορικά του — και τόσο άγνωστα!

Έδειξα σε μιαν ακόμη αδημοσίεφτη μελέτη μου, έδειξα και στη *Νεοελληνική Γραμματική* μου που συντάζεται ολοένα, πώς το ξεήχημα τοῦ τελικού τοῦ *ν* αρχίζει και προμαντέβεται από κάμποσα συγγενικά του φαινόμενα, εδώ και τέσσερεις χιλιάδες χρόνια το λιγώτερο.

Οι ανίδεοι — και πόσοι δεν είναι! — το περνούνε ωστόσο το *ν* αφτό, για δεν ξαίρω τί σεβάσμιο, ιερό, ανάγγιχτο. Παλλάδιο τῆς γλώσσας και τῆς Πατρίδας.

* * *

Ένας, τώρα τελεφταία, ένας σπουδαίος, νομικός το απάγγελμα, μάλιστα όχι καθαρεβουσιάνος, παρά μισός, έλεγε σ' ένα φίλο μου που τα σάστισε και δεν έβρισκε τί να τοῦ αποκριθή.

— «Το παραδέχουμαι πώς λέμε σήμερα *τον άθρωπο*. Γιατί όμως να μην το γράφουμε *ἄνθρωπον*, κι ας μην το προφέρνουμε; Οι Γάλλοι γράφουνε *fouet*, μα ποιος Γάλλος θα προφέρη το t;»

Τόντις δε βρίσκει λόγια κανείς. Από ποῦ νάρχίση; Από ποιο λάθος; Από ποιαν αοριστία;

Πρώτα πρώτα, τη γαλλική βγήκαμε να κανονίσουμε ή τη Νεοελληνική;

Μπορεί ένα Έθνος νάγη λόγους που το άλλο να μην τοὺς έχη.

Σπούδασε ο Νομικός μας την ιστορική γραμματική τῆς Γαλλικής, για νάχη -ο δικαίωμα να συγκρίνη;

Εδώ για τί πρόκειται, για ζήτημα γλώσσας ή για ζήτημα ορθογραφίας;

Στη Γαλλία ίσια ίσια γίνεται σωστός αγώνας για την κατάργηση τῆς κλασσικής ορθογραφίας. Οι πιο μεγάλοι επιστήμονες τη θεσπίζουνε.

Στο *fouet* όμως σα νάχη το *t* το δικιολόγημα τῆς ανάγκης.

Αν το γράφανε χωρίς *t*, θα λέγανε *φουέ*, με κοντόχρονο *ε*.

Με το *t*, όπως είναι συνήθεια, προφέρουνε μακρόχρονο ανοιχτό *ε*.

Τολοιπόν είναι τὸ *t* σημείο προφοράς.

Το *ν* που θέλει ο Νομικός στον *ἄνθρωπον*, είναι προφοράς σημείο;

Α δεν είναι, και δεν είναι, περιττό. Παιχνίδια δε μὰς χρειάζουνται.

Μα όχι μόνο περιττό. Είναι και ψεφτιά.

Το μόνο που δε συλλογίστηκε ο σιορ Νομικός μας.

Μια και δεν το λέει κανείς το *ν* το τελικό, τί το θέλουμε;

Κατηγορούμε τοὺς γαϊδάρους. Α μιλούσανε, δε θα λέγανε τέτοιες γαϊδουριές.

* * *

Τώρα πια στο σκοπό μας.

Ποιος είναι αφτός;

Να καθιερώσουμε, να κανονίσουμε μια γλώσσα που να μπορέση να γίνη *εθνική*.

Πόσες φορές θα το φωνάξουμε;

Νά, θέλουμε μια γλώσσα που να είναι ο καθένας σε θέση να μάθη α') να τη μιλά, β') να τη διαβάζη και γ') να τη γράφη.

Εννοείται πώς για να είναι το πράμα καταφερτό, ανάγκη απόλυτη νάχη την ίδια εφκολία κάθε Ρωμιός, απ' όποιο χωριό κι αν είναι, όπως κι α μιλούνε στο χωριό του, νάχη, λέμε, την ίδια εφκολία να μάθη την κοινή μας τη λαλιά.

Να μάθη όμως τις *ἐξηγήσΙς*, τοὺς *ποιητΕ*, να μάθη το *ν* με κατοπινούς ξακολουθητικούς ἤ το *ν* το τελικό, δεν τοῦ είναι βολετό, τοῦ είναι μάλιστα παντάπασι ακατόρθωτο.

Άρα τοῦ καθενός το *ΧΡΕΟΣ*, το ιερό το χρέος, ακόμη και κει όπου δυσκολέβεται για ένα *ἐξηγήσΙς*, για ένα *ἐξετάσΙς*, χρέος του να το πατήση κάτω, αν αγαπά το Έθνος, αν αγαπά τα καημένα τα παιδιά μας.

* * *

— «Λοιπόν εμείς, φωνάζει ο αγιάτρεφτος ο καθαρεβουσιάνος, θα *κατεβούμε* στάθλια τα κατάντια τοῦ λαού; Δε θα *υψώσουμε* το λαό προς εμάς;»

Γλωσσολογικά, επιστημονικά κι αναντίρρητα, δείξαμε, αποδείξαμε πώς την ελληνική την παράδοση τη βαστά ο λαός—ακόμη και σε κείνα που ο ανεπιστήμονας καλαμαράς τα στιγματίζει για ξένα.

Δείξαμε, αποδείξαμε, σε τουλάχιστο καμιά δεκαπενταριά τόμους ελληνικούς και γαλλικούς, σε άπειρες μελέτες, σε σωρό άρθρα, πώς το μόνο κι ανεξάντλητο λάθος είναι η Καθαρέβουσα.

Λοιπόν εδώ δεν υπάρχουνε ανεβοκατεβάσματα και χαμηλοϋψώματα. Για νανεβούμε καθαφτό, πρέπει να κάμουμε κείνο ποὺ τοῦ λόγου σου το λες κατέβασμα, νάπαρνηθούμε το λάθος, για να γίνουμε και μεις Έθνος.

(Στο ερχόμενο συνέχεια Β' «Οι Καλοθελητάδες μας», Γ' «Οι Γενικές Ιδέες»).

Θ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Πόσον καιρὸ σωπούσες. Καὶ ζούσαμε μαζὺ—ἀπὸ μακρυὰ—ἀπὸ κοντὰ—πάντα—τὴν ἔντονη ζωὴ τῆς σιωπῆς σου.

Ἤλπιζα, (Θεέ μου! ἔχει τόσην εὐγένεια, ἡ σιωπὴ) ἤλπιζα, πὼς θὰ περνούσαμε,—μέσα στὴν πλύμμα καὶ τὴ ρήχη τῆς ζωῆς—πὼς θὰ περνούσαμε, πὼς θὰ πεθαίναμε σιωπηλοί. Εἴτανε μιὰ κρυφὴ λαχτάρα, καὶ μιὰ λεπτὴ συγκίνηση, ἡ γαλήνια, ἡ ὀρθοκέφαλη θλίψη σου...

Κάποτε, οἱ μυστικοὶ παλμοί της, οἱ βαθειὰ ἀνθρώπινοι, καθρεφτισμένοι στὰ ἀνήσυχα μάτια σου, μὲ γιομίζανε εὐγνωμοσύνη.

Γιατί, (τὸ ξαίρεις σὺ) τὰ δάκρυα, καὶ τὰ παράπονα, κ' οἱ μάταιες διαμαρτυρίες—ποὺ ποτὲ δὲν κατορθώνουνε ν' ἀλλάξουνε τῆς ζωῆς μας, τὶς βαθύτερες τύχες—μᾶς ἔχουνε κουράσει πιά, μᾶς ἔχουν ἀρρωστήσει, πολὺ—τόσο πολύ...

Μὰ χτὲς (ἡ τρομερὴ ὥρα!) τὸ κεφάλι σου ἔγυρε στὸν ὦμο μου... Ἡ ψυχή σου νικημένη, ἔκλαψε κ' ἐσπάραξε, τὸ βαθὺ σπαραγμὸ τῶν ἀνέλπιστων πόθων...

Φτωχή μου! Οἱ λυγμοί σου ἐσκότωσαν τὴ σιωπή. Καὶ μὲ τὸ θάνατό της, πέρασε κ' ἐχάθη—ὅμοια—μιὰ χίμαιρα. Ἡ χίμαιρα τῆς σιωπῆς μας.—Σιωπηλή, ποὺ πέθανες χτὲς βράδυ, τὸ γοργὸ θάνατο τῶν ἐφημέρων καὶ ὡραίων.

ΑΓΝΕΣ ΣΚΕΨΕΣ

I

Μάτια μεγαλόγυρα
Μάτια σκοτεινά,
Μάτια βαθιοῦ μυστήριου.

Πίσω σας, πάνω στὸ ὁλόμαβρο κι ὁλοκάθαρο φόντο βλέπω τόσο διάφανα τὶς ζωγραφιὲς ποὺ φωτεινὰ ἀνταναχλοῦνε μέσα μου.

Ἕνας κύκλος ὁλοπράσινος τὶς σφίγγει, σὰ σὲ μιὰ σκέψη νάχουνε τυλιχτεῖ. Τὴ σκέψη ἑνὸς ἀόριστου; μιᾶς ἀδήλωτης ἐμπάθειας; γιὰ μιᾶς τρανῆς κι ἀπεριόριστης ὁριστικότητας;

Ἀξεδιάλυτο! Ἐντύπωσες καὶ μόνο ἐντύπωσες! Ἴσως πολὺ μεγάλες... Ἑνὸς μεγαλείου περασμένων, γιὰ μιᾶς ἄφταστης δόξας;

Κι ὅταν τὶς παρασφίγγει ὁ κύκλος,—πόσο βαθύχρωμος κι ἀφτός,—λαμπυρίζουνε πιά, γυρέβουνε νἀναπηδήσουνε τὴν ἐντύπωση πάνω ἀπὸ τὸ παχί, τὸ βαθὶ τοῦ σκούρου.

Πόσο ὄμορφη ὅμως ἡ ξαστεριά; Ὅσο καὶ τὸ μυστήριο!

Μὰ πρώτα ἡ ξαστεριὰ κ' ἔπειτα τὸ μυστήριο. Ἡ ξαστεριὰ τῆς ἐξήγησης καὶ τὸ μυστήριο τοῦ ἡ δονικοῦ πόνου ὕστερα. Τί ὄμορφα ποὺ μᾶς ζώνει τότε τὸ ξελίγωμα!

II

Κόκκινο, σὰ ματωμένο, λουλουδάκι. Πόσο μικρό, μικρούτσικο ποὺ εἶσαι.

Πῶς λαχτάρισες ποὺ σ' ἔκοψε καὶ σ' ἔβανε πάνω στὰ χέρια τῆς.

Εἴτανε ἁπαλά, καὶ ὅλο χάδι τὰ χεράκια ποὺ σὲ βαστάξανε.

Σοῦ εἴπανε τόσα μουρμουριστὰ λογάκια, μέσα, κάτω ἀπὸ τὴν ἀνάσα της.

Ζάρωνες, κυλιόσουνα τόσο ἤρεμα, δεχόσουνα τὰ χάδια καὶ τὰ φιλιά της τόσο σπαρταριστά, μ' ἕνα φόβο, τὸ φόβο τοῦ χαμοῦ μέσ' στὸ ξελίγωμα.

Κι ἁπαλά, ἁπαλὰ ἔσβυσες γιομάτο ἡδονή, γιομάτο ἀπόλαψη μέσα στὰ τρυφερὰ χεράκια της, κάτω ἀπὸ τὴ μυρόπνοη ἀνάσα της.

Καὶ σὰ σ' ἄφησε, ἔτσι στὸν ἀέρα, ξεψυχισμένο πιά, τί ὄμορφα ποὺ ἔπεφτες, σὰ νυφούλα, ντυμένη ὁλοκόκκινα, πνιγμένη μέσ' στὸ αἷμα τῆς ὑπέρτατης ἡδονῆς τοῦ πόνου σου.

Λύκη

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΗ

Στὸ ρόδινο μακάριο φῶς, νά με, ἀνεβαίνω τῆς αὐγῆς
Μὲ σηκωμένα χέρια·
Ἡ θεία γαλήνη μὲ καλεῖ, τοῦ πέλαου, ἔτσι γιὰ νὰ βγῶ
Πρὸς τὰ γαλάζια αἰθέρια·

Μά, ὤ, οἱ ἄξαφνες πνοὲς τῆς γῆς, ποὺ μές στα στήθια μου χυμᾶν
Καὶ ἀκέρια μὲ κλονίζουν!
Ὦ Δία, τὸ πέλαο εἶναι βαρὺ καὶ τὰ λυτά μου τὰ μαλλιὰ
Σὰν πέτρες μὲ βυθίζουν!

Αὔρες, τρεχάτε—ὦ Κυμοθόη, ὦ Γλαύκη—ἐλᾶτε πιάστε μου
Τὰ χέρια ἀπ' τὴ μασκάλη.
Δὲν πρόσμενα ἔτσι μονομιᾶς παραδομένη νὰ βρεθῶ
Μέσα στοῦ Ἥλιου τὴν ἀγκάλη...

ΓΚΟΥΡΑ ΤΟΥ ΑΛΕΙΤΟΥΡΓΗΤΟΥ

Η ΜΟΥΡΛΗ

Τριζοβολᾶν τὰ κούτσουρα στὴ στιά, καὶ στὴ φλόγα τους τὸ σκοτεινὸ χαμώγι λάμπει.

Σὲ μιὰ κασσέλα παραστιᾶς κουβαριασμένη ἡ Λυγερὴ τὸ σκόνταμα τὸ φοβερὸ τῆς θυγατέρας μελετᾶ καὶ πιάνει την τὸ παράπονο, ξεχύνει κἄποιο μονόσκοπο θρηνητικὸ μοιρολόγι τῆς γενιᾶς. Ἔφτασε ἡ Δάφνη στὴ σφαγὴ καὶ γροίκησε τὸ γὸ τὸ θρηνερὸ στὸ δάσος νὰ ξεχύνεται καὶ θέλησε νὰ κοντοσταθῇ. Δὲ στάθηκε. Παρὰ διαβαίνοντας ἀργὰ ἄκουσε τῆς Μάνας της τὴ φωνή.

«Φωλιάζει ἡ φουρτούνα κάτω ἀπὸ τὴ στέγη μου, κ' ἡ καταχνιά της βαραίνει μου τὸ στῆθος».

Καὶ σὰν ἐπρόβαλε ἡ Δάφνη στὸ κατῶφλι μὲ τὸ σταμνὶ στὸν ὦμο·

«Γῦρε τὴ θύρα, κριματερή, κι ἀκαρτέρει τὸ λόγο ποῦ θὰ σοῦ κρένω».

Εἶπε της ἡ μάνα μὲ σοβαρὸ πρόσωπο.

Ἐτρόμαξε στὸ ἄκουσμα ἡ Δάφνη καὶ βλέποντας τὴ Μάνα της χλωμή, τὰ μάτια βγαλμένα ἀπὸ τὶς κόχες, μ' ἄγρια τὴν ἔκφρασι ἐπάνιασε.

«Μάνα μου !. . .» μουγκοφώνησε.

«Μὴ μὲ ζυγᾶς... τὶ τὸ κρῖμα σου θὰ μὲ μολέψη, Μιαρή !. . .» ξεστομάει ἡ Γριὰ φαρμακερά.

Στάσιμο.

Κι' ἀπὲ θρηνολογάει·

«Θεὸ δὲν ἔχεις, σκρόφα... π' ἐπάτησες τὰ πάντα δίχως νὰ λογιάσης τὶς ὁρμήνιες μου... σ' ἀνάστησα νὰ γεύομαι φαρμάκια... ἀπλοήσου !... σὲ πιανοῦ ἀγκαλιὰ ἀνεβλόητη στὴν ἁμαρτία ἔπεσες !»

Καὶ μοναμιᾶς σηκώθηκε ἀγριεμένη, τὴν ἅρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν ἔσυρε σιμὰ στὸ κόνισμα.

«Μολόγα μου πῶς στάθηκε !. . .»

Κι' ὅπως στεκότουν ἀσάλευτη ἡ Δάφνη, δίχως νὰ βγάλῃ ἄχνα κ' ἔπινε τὸν πόνο τῶν λόγων ποὺ τῆς ἀλύχτα ἡ Μάνα της, τῆς ξαναεῖπε ἡ Γριά.

«Γνώρα ἔχεις πῶς δὲ λαθεύω ἐγώ !... μισόλογα στὴ ροῦγα νὰ γροίκησα... ἀνάπαιγμα !... κρένε μου ! μπροστὰ στὴν ἅγια εἰκόνα τὸ κρῖμα σου τὸ ἀνέρο, νὰ τ' ἀκούσουν κ' οἱ ἴσκιοι τῆς ξακουστῆς γενιᾶς σου κι' ἀναριγίσουν στὸν ξεπεσμὸ τὸν ἄτιμο !. . .»

«Δὲν ἀκοῦς ποῦ σοῦ κρένω ;. . .» τῆς ρώτησε ἀγροικὰ ἡ Γριὰ καὶ τὴν ἀδράχτει ἀπ' τὰ μαλλιὰ καὶ τὴ σέρνει χάμου μ' ὅλη της τὴ δύναμι.

«Θὰ σὲ ξεκάνω... ἄτιμη... ἀπλοήσου !. . .» Βογγάει της βραχνὰ καὶ τὴν ἔσπρωξε πέρα μὲ δύναμι.

«Χάσου στῆς νύχτας τὰ σκοτάδια νὰ μὴ σὲ ξαναδῇ πιὰ μέρα. . .»

Ἐμίλησέ της θλιβερὰ καὶ σωριαστὴ μπρὸς τὸ κόνισμα καὶ λύθηκε σὲ κλάμα.

Στάσιμο.

Ὁ ἀέρας τοῦ πελάου βούιξε μὲς τὰ δεντρὰ ποὺ θρηνήσανε φρικιάζοντας. Ἡ Μάνα γύρισε καὶ κοίταξε βουβὴ κατὰ τὴ θύρα.

«Πεθαμένα μου θυμητικά !... Δὲν ξημέρωσε ἡ τιμωρία !. . .»

Ἡ Δάφνη πισωπάτησε στὸ ἄκουσμα τρομασμένη καὶ στυλώθη στὸν τοῖχο μήνα καὶ πέση.

«Μάνα μου !. . .» τῆς μίλησε μοιρολογητά. Καὶ πάσχισε κάτι νὰ τῆς πῇ κ' ἡ φωνή της ξεράθηκε στὸ λάρυγγα καὶ στὴν ὄψι της γράφτηκε ὁ θλιβερὸς ἥσκιος μιᾶς ἀπελπισμένης ἀπόφασις. Καὶ σὰ νὰ κουβέντιαζε μοναχή της βαθυά, πῶς σὰ μιλᾶ σὲ ὄνειρο·

«Ἄκουμε, μάνα... ἄκουμε... μιὰ τέτοια νύχτα τὸν ἔβρηκες στὸ δάσος... ἄρρωστο, τὸν περιμάζεψες στὸ ἔρμο σου τὸ φτωχικό... καὶ τοῦ στάθηκες Μάνα !. . .»

—«Αὐτὸν ποῦ βγῆκε φυγόδικος !... τῆς ἔκανε ἡ Γριά. Κ' ἡ φωνή της ἔτσι ἔκρουσε βαθυὰ στὴ σιγαλιὰ ποὺ τρόμαξε καὶ τὴ Δάφνη.

—«Ναὶ» ἀπολοήθη της ἡ Δάφνη μὲ πνιγμένη ἀναπνοή. Κι' ἀπὲ πρόστεσε.

«Μὰ τέτοια νύχτα βαθυὰ ἡ λύπη μὲσφιξε... στὸ στρῶμα του ξαγρύπνησα !... παράστεκα καὶ τοῦ ἔβαζα κρύα νερὰ στὸ κεφάλι... νὰ τοῦ πέση ἡ κάψα... Σὲ ὄνειρο μαγευτικὸ ἐγύριζε ὁ λογισμός του τὶ μοῦ πῆρε τὸ χέρι... καὶ μὲσυρε πάνω του καὶ μὲ κοίταζε μαγάπη...» «εἶχες πάει νὰ καλέσῃς τὸ γιατρό .. ὅταν ἀνάγειρα δίπλα του...» «μιὰν ἀνοιξιάτικη πνοὴ ἄνθισε στὸ φουσκωμένο στῆθος μου... ἐνῶ τὰ χείλη του ρουφοῦσαν τὰ χείλια μου...» «τὸ σῶμα μου ἔτρεμε, ἐνῶ ἀντίκρυζα τὸν ἥλιο !. . .», «παράξενη ἀνατριχίλα νὰ γροίκησα σὰν ξύπνησα κεῖδα τὰ στήθια στεγνὰ μαραγκιασμένα !... τὰ χείλια μαδημένα !... τὰ ροῦχα ματωμένα !. . .»

—«Συφορά μου !. . .» ἐμούγγρισε ἡ Γριὰ καὶ σφίγγοντας μὲ λύσσα τὶς γροθιές της κατὰ τὰ γύφτικα·

«Κατάρα !. . .»

—«Μὴν τόνε καταριέσαι Μάνα !... Γυναῖκα μου θὰ γενῇς, μοῦ εἶπε... τῆς μοίρας βλέπεις θέλημα ἤτανε !. . .»

Κ' ἡ Γριὰ ἔτσι πῶς εἶχε βουτημένο τὸ κεφάλι στὶς χοῦφτες της κ' ἔκλαιε ἔλεε κουνῶντας τὸ κεφάλι θλιερά·

—«Βοτάνι δὲ χωράει στοῦ πόνου μου τὶ λαβωματιά !. . .»

«... Φονιά ! «ἐχώνεψες στὴ χόβολη τὸ ἀγνὸ κρῖνο !... στὰ γονικά σου πιὰ δὲ θὰ γυρίσῃς !» κουβέντιασε σιγαλὰ σὰ στὸν ἑαυτό της ἡ Γριά

Κιἀπὲ τῆς ἔκρενε μ' ἀποφασιστικὴ στὴν ὄψι.

«Γροῖκα, κριματερή, τὴ βουλή μου τὴ στερνή...»

«Σῦρε κ' ἔβρετον... κι' ἂν σὲ στεφανωθῇ μὲ δόξα καὶ τιμὴ γύρισε στὸ φτωχικό του... κι' ἂν ὄχι στήστου ἀμάχη... τὶ βούλομαι νὰ τὸν ἐκδικηθῇς, μιὰ καὶ συγκυλᾶ στὴν ἄβυσσο τὸ ξακουσμένο τῆς γενιᾶς μας ὄνομα... καὶ χάσου·!. . .

Ἔκρουσ της βαρυὰ τὰ λογικὰ ὁ ἀπάντεχος χαμὸς λάτες σταλίζανε καὶ τοὺς ρώτησε.

«Ὥρες καλές !... κατέχετε ποῦ βρίσκεται ὁ Χαραμῆς ;»

«Μὴν τὸν ἀναζητᾶς... τὶ ἐχάθη ἀπὸ μέρες καὶ τὸν ζητᾶνε οἱ δικοί !» τῆς ἀποκρίθηκαν.

«Ἄι ! Μάνα μου... ἄι !» ἐμούγγρισε κ' ἔπιασε τὸ κεφάλι της ἡ νιά.

Ἔκρουσέ της βαρυὰ τὰ λογικὰ ὁ ἀπάντεχος χαμὸς τοῦ ἰδικοῦ, ποῦ σάλεψαν τὰ συλλοϊκά της. Στὸ σκούξιμο τ' ἀπάντεχο ἀλαφιαστήκανε κ' οἱ βωϊδολάτες καὶ συγκοιταχτήκανε·

«Τὶ τάχα νἆπαθε ;»

Μουρλὴ ἡ Δάφνη δρομάει τὶς μέρες στὰ βουνά, μιλεῖ στὰ δάσα τὸ δεντρὰ καὶ τὰ κρεμάμενα νερά, διαβαίνει τὸρθολίθια τὰ ἀναρωτᾶ τὰ πέλαγα ποῦ βρίσκεται ὁ δικὸς καὶ χύνεται σὲ κλάμα θρηνερό, χτυπᾶ τὰ στήθια της καὶ σέρνει χοῦφτες τὰ μαλλιά της.

Κάποιες νύχτες βαθυὲς βαρᾶ μὲ πιμονὴ τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησιᾶς νὰ τὸ γροικήση ὁ δικὸς καὶ σύρῃ καὶ τὴν πάρῃ, τί τόνε καρτερᾶ !

Πόλη.

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Δυὸ μικρὰ ρόδα σοῦ ἔκοψα καὶ ἔρχομαι νὰ τὰ βάλω στὰ καστανὰ μαλάκια σου,

τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα τοῦ Ἀπριλιοῦ καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ Μαγιοῦ. Τὰ δυὸ χεράκια σου ἄπλωσε καὶ ἀγκάλιασε τὰ ρόδα, ἀγαπημένη, τόρα κι ἀπὲ τραγούδησε·

«παλιὸ σκοπὸ ποὺ κάπια ἄγνωρη φωνὴ στοὺς δυὸ ἐμουρμούρισε (κάποια πρωτομαγιάτικη νυχτιά).

Κι ἀφοῦ τὰ μυριστεῖς κι ἀφοῦ πρὶν τὰ φιλήσουν τὰ ρόδινα χειλάκια σου,

τὰ χέρια μου τρεμάμενα νὰ τ' ἀπιθώσουν πάνω στὰ καστανὰ μαλάκια σου.

Βόλος *Φάνης Μιράνας*

ANGELUS

Πῶς ξαλαφρώνει ὁ κάματος κι ὅσο ὁ Σπερνὸς ζυγώνει
ἔτσι σὰν κάτι στὴν καρδιὰ μὲ ἀγγίζει, λαχταρῶ
ζυγὰ ζυγὰ νὰ πάρωμε τὸ νοτισμένο δρόμο
μὲ τὶς δικράνες πηαίνωντας μονάχοι στὸ χωριό.

Σκάψαμε ἀλήθεια ἀπ' τὴν αὐγὴ τὸ ἁπλόχωρο χωράφι
καὶ λόγο δὲν ξεστόμισα νὰ εἰπῶ, γιὰ νὰ μοῦ πεῖς:
γιὰ τὰ πουλάκια θέλησα ποὺ βόσκανε ζευγάρι
στὰ αὐλάκια καὶ μοῦ φάνηκε νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ ντροπής.

Καὶ τώρα ἔτσι ποὺ ἡ χλωρασιὰ ἐγλύκανε ἀπ' τὸ βράδι
καὶ τῶν ματιῶν σου ἀντίκρυσε τὸ φῶς
ὅτι ἐγκαρδιώθη μέσα μου ὁ κοσμοπλάστης λόγος
Γκλὰν γκλὰν... γκλὰν γκλὰν... μὲ ἀντίσκοψε τοῦ
βραδινοῦ ὁ Σπερνός.

Εὐλαβικὰ ποὺ ἐγύρισες πρὸς τὸν ἀχὸ τὰ μάτια
καὶ ὤ ! πανωραία βουλήθηκες νὰ σταυροκοπηθεῖς
ὅραμα ποθεινότατο ποὺ πάντα ὀνειροφέρνεις
στὰ μάτια μου τὴ ζωγραφιὰ μιᾶς ποθητῆς ζωῆς.

Cameral Moravicza (Κροατία) 1911

Νῖκος Σαντορινᾶιος

ΣΚΟΡΠΙΑ ΡΟΔΟΠΕΤΑΛΑ.

ΑΦΤΕΡΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

Μὲς τὰ στενὰ δρομάκια σὰν ἀλήτης,
μὲς τὶς μεγάλες λεωφόρους σὰ τσιγκάνος,
γυρνοῦσα τῆς τρελῆς ζωῆς ζητιάνος,
μιᾶς ἄφτερης προσπάθειας κυβερνήτης.

Μαζὶ μαὐτὴ ξεκίνησα μιὰ νύχτα
νὰ φέρω πίσω τὸ χαμένο ἑαυτό μου.
(Τοῦ κάκου! ἔχω συντρίψει τὸ Ἐγώ μου
καὶ πάλι στὶς ἀδυναμίες μου ἤρτα).

Μιὰ τέτια, ποῦ νἄβρω ἐγώ, μεγάλη,
νὰ χαλινώνει τὶς ὁρμές μου τὶς ἀόριστες;
(Πάντα σὲ στράτες χαλασμένες κι' ἀκαθόριστες
θὰ ταξιδεύω σὰν ἀνεμοζάλη).

Μὲς τὰ στενὰ δρομάκια σὰν ἀλήτης,
μὲς τὶς μεγάλες λεωφόρους σὰ τσιγκάνος,
γυρνοῦσα τῆς τρελῆς ζωῆς τσιγκάνος,
μιᾶς ἄφτερης προσπάθειας κυβερνήτης.

Τεῦκρος Ἀνθίας

Γραφῆτε μέλη στὸ ΣΥΛΛΟΓΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΙΑΣ- Δρ. 5 δικαίωμα ἐγγραφῆς, Δρ. 25 γιὰ χρονιάτικη συνδρομή.

ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΘΡΑΚΙΚΟ ΣΚΙΤΣΟ

Ο ΓΚΑΓΚΑΝΟΣ

Ὁ Γκάγκανος εἶχεν ἔρτει στὴν πολιτεία ἀπὸ τὸ μακρινὸ χωριό του τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου.

Χωμένος μέσα στὰ σαγιάκινα βρακάκια του, δυὸ σπιθαμὲς ὅλος, εἶχε ζώσει στὴ μέση του τὸ πέτσινο λουρὶ ποὖχε δεμένη τὴν μπελίδα του — τὸ μικροσκοπικὸ κυρτὸ μαχαιράκι ποὺ μὲ τοῦτο θὰ τρυγοῦσε κι' αὐτὸς σταφύλια μὲ τὸν πατέρα του μαζὶ καὶ τὴ μάνα του.

Σὰν μιλοῦσαν οἱ ἄλλοι τέντωνε τὸ μπόγι του, ἄνοιγε τὰ ματούδια του — δυὸ στραγάλια θαρρεῖς — πετσίγρωνε τὸ προσωπάκι του τὸ βουργάρικο μὲ τὰ ξογκωμένα μῆλα, μὲ τὴ σιμὴ μυτίτσα του, κ' ἔβλεπε ἔχοντας τὰ χέρια του στὶς τσέπες τοῦ ποτουριοῦ του. Ἴσα, ἴσα μ' ὅλους. Κι αὐτὸς μὲ τοὺς δώδεκα.

Θύμωνε μὲ τὴ μάνα του, ποὺ τοῦ φώναζε νὰ ξαναβάνει τὰ μυτερὰ τσαρουχάκια του ἢ νὰ σταθεῖ στὸν παπᾶ νὰ τὸν φωτίσει πρωτομηνιὰ μῆνας Ὀχτώβρης.

Ὁ Γκάγκανος! Καὶ ὅμως μιὰ σπιθαμὴ καὶ τρυγοῦσε μὲ τοὺς γονιούς του. Πῆρε καὶ μιστό... Κι' ἀφοῦ καλόφαγε κ' ἤπιε καὶ κρασὶ ὅλο τὸ μῆνα τοῦ τρύγου καὶ χόρεψε πηδηχτὰ στῆς γκαΐντας τὰ κλαψίματα τὰ ρυθμικά, ἀποχαιρετῶντας τοὺς γονιούς του, ἔμεινε πιὰ στὴν πολιτεία δουλευτὴς στὸν Κασὰπ Βούλκογλου τὸ ζωέμπορο, μὲ τὸ δασωτὸ ἀνοιχτὸ στῆθος χειμῶνα καιρὸ καὶ τῆς σαλταμάρκας τὰ μανίκια κρεμασμένα πίσω του, σὰν Αὐστριακοῦ πρίγκηπα γουνωμένο χιτώνιο.

Ὁ Γκάγκανος πῆγε στὸ σκολειό, ἔμαθε καὶ δουλιὲς ὅλη τὴ χρονιά. Τώρα μιλᾶ τὰ Ρωμαΐκα καὶ παρακολουθεῖ στὴν ἐκκλησιὰ τοὺς ψάλτες νὰ λένε τὰ τροπάρια. Τὰ ξαίρει ὅλ' ἀπόξω.

— Γώ, ντὲν εἶμαι Βούλγκαρο, φωνάζει καὶ κλαίει χύνοντας χοντρὰ δάκρια τὴν ὥρα ποὺ τὸν ἔχουνε ζωσμένο στὴ γωνιὰ τῶν δυὸ τοίχων τοῦ σπιτιοῦ ἄλλοι, μικροὶ σατανάδες καὶ σὰν ἔβραῖο τονὲ παιδέβουνε νὰ μολογήσει πὼς εἶναι Ρωμιὸς καὶ δὲν εἶναι Βούλγαρος.

— Γώ, ντὲν εἶμαι Βούλγκαρο, βροντοφωνᾶ.

Τώρα φορᾶ στενὸ πανταλόνι ὡς κάτω μακρί. Φορᾶ παπούτσια—τὰ τσαρουχάκια του κρέμουνται ἀπὸ τὴ γλαβανὴ γιὰ γοῦρι τῆς κληματαργιᾶς—, φορεῖ καὶ μικρὸ φεσάκι στὴν κορφὴ τοῦ μογγόλικου κεφαλιοῦ του. Εἶναι ὁ παραγιός, ποὺ φροντίζει γιὰ τἀχοῦρι, γιὰ τἄχερα, γιὰ τὸ γαϊδοῦρι τἀφεντικοῦ του καὶ τἀγελάδια του. Τοὺς γονιούς του δὲν τοὺς ξαναεῖδε. Δὲν ξανακατέβηκαν καὶ τοῦτοι στὴν πολιτεία νὰ τρυγήσουν πιά.

✪✪✪

Στἀχοῦρι, ποὺ κοιμᾶται κι ὁ ἴδιος, σ' ἕνα κρεββάτι φκιασμένο ψηλὰ μὲ ξύλα ἀπελέκητα, ζεῖ κι ἀναπνέει μαζί του κι ὁ γάϊδαρος—ὁ Μέντιος—τἀφεντικοῦ. Εἶναι ὁ ὑπομονητικός, ὁ λιτός, ὁ καλόβολος γάϊδαρος, ποὺ τὸν ἐπῆγε χιλιάδες φορὲς στἀμπέλι, ποὺ τὸν ἔφερε μύριες φορὲς ἀπὸ τὸ ρέμα ἢ τὸν ἀκολούθησε στὶς ἀνοιξιάτικες—γιομᾶτος ὁρμὲς—ἐκδρομὲς στἀμπέλια του. Τώρα ἡ ζωή του στέκεται στὰ χέρια τοῦ Γκάγκανου. Σὲ τοῦτον ἀνάθεσε ὁ ἀφεντικὸς νὰ τὸν κοιτάζει, νὰ τὸν ποτίζει καὶ γέρικο νὰ τόνε συμπονᾶ.

Λίγο ἄχερο, λίγο σανό, λίγο κριθάρι, πάντα βρίσκεται γιὰ δαῦτον.

Ὁ Γκάγκανος, παίρνοντάς τονε κάθε πρωῒ δεμένο μ' ἕνα σκοινὶ περασμένο στὸ λαιμό του, τόνε πηγαίνει στὰ γειτονικὰ Τούρκικα μνήματα, ὅπου παχὶ γρασίδι ἀνθεῖ καὶ πρασινίζει καὶ καρφώνοντας τὸ παλούκι μὲ τὸ μακρὶ σκοινὶ τὸν ἀφίνει, χαϊδέβοντάς τονε ἀπὸ τἀφτιά, νὰ βοσκήσει, νὰ ζήσει τὴ μέρα του. Στὰ χαϊδέματα τ' ἀνοιξιάτικου ἥλιου στὴν ἀπόλαψη πλούσιου γρασιδιοῦ περνᾶ τὰ γηρατειά του ὁ Μέντιος στραμένος πρὸς τὰ περασμένα.

Δὲν ἔχει τώρα μήτε ὁρμές, μήτε συγκ'νησες. Τὰ γέρικά του δόντια μὲ κούραση μασοῦν τὸ τρυφερὸ χορτάρι καὶ ἡ ράχη του δύσκολα μπορεῖ νὰ βαστάζει τὸ σαμάρι του. Καὶ στὴ μοναξιά, μιὰ δαγκάνει τὸ γρασίδι καὶ μιὰ σηκόνει τὸ γέρικο κεφάλι του, γυρίζοντας πλάγια νὰ διεῖ κάποτε τοὺς διαβάτες. Κάποτε καὶ κάθεται γιατὶ τὰ γέρικα πόδια του δὲν ὑπακοῦνε.

Τὸ κατάβραδο ὁ Γκάγκανος σὰν κάμει ὅλες τὶς δουλειές του, πηλαλᾶ μὲ μιὰ βίτσα στὸ χέρι καὶ λύνοντάς τονε, τόνε σέρνει μὲ τὸ σκοινὶ κατὰ τὸν ἀνήφορο στὸ παχνί του, πηγαίνοντάς τονε πρῶτα στὴ γοῦρνα τοῦ πηγαδιοῦ.

Ὅλα τοῦτα τὰ κάνει μηχανικὰ ὁ Γκάγκανος. Μέσα του βαθειὰ τονὲ μισᾶ, τονὲ βαρυγγομᾶ. — Διάολε τί σε θέλουμε; Ἀχρείαστε!

— Ναί, ἀχρείαστος, μὰ γὼ ἐπρόσφερα τόσα καὶ τόσα σὲ τοῦτο δὼ τὸ σπίτι! Γιὰ ρώτα τἀφεντικό μου, θὰ τοῦλεγε, ἂν εἶχε γλῶσσα, μαντέβοντας τοῦ Γκάγκανου τὰ φερσίματα.

Ὅλη ἄνοιξη πέρασεν ἔτσι. Οὔτε ἕνα ταξίδι ὡς τἀμπέλια, μιὰ βολὰ δὲν πῆγε στὸ ρέμα. Ποιὸς νὰ τόνε πάγει; Εἶναι βάσανο.

Κι ὁ Γκάγκανος μπαινοβγαίνοντας στἀχοῦρι καὶ βλέποντάς τονε ἔτσι νὰ στέκεαι ἀκούνητος καὶ συλλογισμένος, τόνε κλωτσᾶ στὰ πισινὰ τόσο δυνατά, ποὺ κλονίζεται ὁ δύστυχος. Πηγαινοέρχεται ὁ πισινός του ὥς του νὰ πάρει τὴν παλιά του θέση, λιγᾶν τὰ πόδια του καὶ γυρίζει τὰ μάτια κατὰ τὶς κόγχες—πάντα ἀκίνητος μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὸ παχνὶ—καὶ παρακολουθεῖ τὸ Γκάγκανο στὶς δουλειές του.

— Παλιόπαιδο, θὰ τοῦλεγε ἂν μποροῦσε, μὲ μένα παίζεις;

Κι ὁ Γκάγκανος σὰν περνᾶ πάλι ἀπὸ κοντά του τοῦ ξαναδίνει ἄλλη μιὰ στὸ ἴδιο μέρος—μιὰ παπουτσιὰ γερή.

Καὶ ὅταν τοῦ βάζει τἄχερο ἢ τὸ λίγο κριθάρι μὲ τὸν τουρβὰ στἀφτιά, τοῦ τὰ τραβᾶ μὲ δύναμη καὶ τοῦ δίνει στὰ σαγόνια ἕνα μπάτσο. Κι' ὁ Μέντιος κρεμᾶ τὰ χείλια του, ἕτοιμος θαρρεῖς νὰ κλάψει. Σὰν δὲ κλαίει μὲ τὴ φωνή, ὅμως ἀπὸ τὸ στάλαγμα τῶν τσιμπλιάρικων ματιῶν του καταλαβαίνεις τὴ λύπη του.

Κάποτε, σὰ θυμώνει, γιὰ τὸ σιγανοπερπάτημά του, βγάζοντάς τονε στὰ Τούρκικα μνήματα νὰ φάγει γρασίδι, ἀκούγεται νὰ τὸν φοβερίζει.

— Μωρὲ θὰ σὲ ξεκάνω γὼ σένα, μὰ νὰ δοῦμ' πότε... Σύ σαι γιὰ νὰ μὲ παιδέβ'ς.

✪✪✪

Ὁ Γκάγκανος σήμερα μὲ τὰ νεῦρά του. Συγυράει τἄλογο καὶ τόνε πειράζει ὁ Μέντιος.

Δέν τονε χωνέβει νὰ συλλογιέται ἔτσι ἀκούνητος μασῶντας τὸ λίγο του ἄχερο. Πλάγι του στέκεται ὁ γκουβᾶς μὲ τὸ νερὸ ποὺ στάζει καὶ πλένει τἄλογο.

Πάνω στὴ δουλειά του τοὖρθε τὸ κέφι—ὄχι τὸ πεῖσμα—νὰ τοῦ δώσει μιὰ στὰ πισινά. Στὸ πηγαινέλα ὁ κακομοίρης ἔσυρε μαζί του καὶ τὸ γκουβά, ποὺ κατρακυλῶντας ἔβρεξε τὰ πόδια τοῦ Γκάγκανου καὶ στάθηκε στὸν κάτω τοῖχο τἀχουριοῦ.

Δὲν εἴτανε νὰ θυμώσει, μὰ θύμωσε ὁ μογγόλος! Ξιλόνοντας μιὰ σανίδα ἀπὸ κεῖνες ποὺ σκεπάζουν τὸ ἀνοιχτὸ μέρος τοῦ τοίχου τἀχουριοῦ, μὲ δύναμη, μὲ ἄλλη τόση τὴν καταφέρνει στὴ ραχοκοκκαλιὰ πάνω τοῦ γαϊδάρου. Δὲν εἴτανε πλατισάνιδο χτύπημα.

Στὸ χτύπημα κλονίστηκε καὶ τὰ χείλια κρέμασαν ἀφίνοντας ἀπὸ τὰ δόντια τὰ μακριὰ κοτσάνια τἄχερου. Ἡ σανίδα κόλλησε—καρφώθηκε νὰ πῶ στὴ ράχη του. Κάνει νά τηνε σύρει ὁ Γκάγκανος, μὰ τίποτε. Σκύβοντας τότε καὶ παίρνοντας ἀπὸ τὴ γῆς μιὰ πέτρα ἄρχισε νὰ χτυπᾶ ἀπὸ κάτω τὴ σανίδα πρὸς τὰ πάνω. Ἔτσι μονάχα τήνε ξεκόλλησε ἀπὸ τὴ ράχη τοῦ γαϊδάρου. Τότε φάνηκαν δυὸ μακριὰ καρφιὰ στὴν ἄκρη τῆς σανίδας νὰ στάζουν αἷμα.

Δὲν ξανακούνησε τὴ σαγονιά του τὸ δύστυχο ζῶο. Ἀπὸ τὸ κρεμασμένο χεῖλι του μονάχα στάλαξε ἕνα μακρὶ σάλιο ὡς κάτω στὴ γῆς.

✪✪✪

Τἄλλο πρωῒ ὁ Μέντιος ἀκούνητος κάθεται κάτω στὸ πλακόστρωτο ἀχοῦρι. Ἀκούνητος μὰ καὶ πρισμένος. Κι ὅσο περνᾶν οἱ ὧρες ὅλο καὶ φουσκώνει. Ἔγεινε σωστὸ νταούλι. Τὸ κατάβραδο ὁ Γκάγκανος ἀνάφερε στἀφεντικό του πὼς ὁ γάϊδαρος μέσα στἀχοῦρι κοίτεται ἀρρωστημένος.

— Μπὰς κ' ἔκανες τίποτε τὸ ζῶο; ρώτησε ὁ κὺρ Βούλκογλου.

Ὁ ναλμπάνης ποὖρθε γιατρὸς εἶπε:

— Νά τονε κρεμάσουμε.

— Ἔ νὰ τόνε κρεμάσουμε λοιπόν.

Ἔτσι κρεμασμένος ὁ Μέντιος, ὁ εἰκοσάχρονος ὑπηρέτης τοῦ σπιτιοῦ παρέδωκε τὸ πνέμα. Τὸ πρωῒ σύξυλος ξεκρεμάστηκε γιὰ νὰ ριχτεῖ μὲ τὸ κάρο ὄξω ἀπὸ τὴν πολιτεία.

Ὁ Μέντιος ξεχάστηκε, μὰ καὶ τὸ μυστικὸ τοῦ Γκάγκανου θὰ μείνει πάντα μυστικό. Καμμιὰ φορά, οὔτε στὸν τάφο δὲ θὰ μάθει ὁ Βούλκογλου πὼς τὸ γάϊδαρό του τόνε ψόφισε μπήγοντας στὴ ραχοκοκκαλιά του τὴ σανίδα μὲ τὰ δυὸ μεγαλοκέφαλα καρφιά.

Ὁ Γκάγκανος, ἀνθρωπισμένος τώρα καὶ μεσόκοπος δηγιέται τὸ σκοτωμὸ ποὖκαμε συμπληρόνοντας:

— Σχορέθηκε τἀφεντικό μου δίχως ποτὲς του νὰ μάθει πὼς γὼ σκότωσα τἀγαπημένο του ζῶ. Δὲν τὸ χώνεβα ἔτσι γέρικο...

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ „ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ„

Φοιτητὲς καὶ Φοιτήτριες

Τώρα ποὺ οἱ λησμονισμένοι ἄνθρωποι τοῦ χτὲς ἔρρηξαν ξανὰ στὴ μέση τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας καὶ τῆς παιδείας μὲς στὸ φαιδρὸ «Ἐθνικὸ Συνέδριο», ἡ «Φοιτητικὴ Συντροφιὰ» ποὺ σ' ἄλλες ἐποχὲς εἶχε παλέψει γιὰ τὰ ἰδανικὰ αὐτά, στρέφεται πάλι σὲ σᾶς, στὴ Φοιτητικὴ Νεολαία—στὰ νιᾶτα. Οἱ ἄνθρωποι τῶν Ὀρεστειακῶν καὶ τῶν Εὐαγγελικῶν καὶ τῆς δίκης τοῦ Ναυπλίου, οἱ ἄνθρωποι τῶν περασμένων ἐποχῶν μαζεύτηκαν καὶ πολεμοῦν τὰ νιᾶτα—ἐμᾶς. «Ἔξω οἱ νέοι!» φωνάζουν, κ' ἡ φωνή τους αὐτὴ θέλει νὰ πῇ «ἔξω ἡ πρόοδος, ἔξω ὁ πολιτισμός!»—Καὶ κρύβονται πίσω ἀπὸ τὴ θρησκεία καὶ τὴν πατρίδα, καὶ μᾶς βρίζουν τοὺς δημοτικιστὲς πὼς δὲν εἴμαστε Ἕλληνες, γιατὶ θέλουμε νὰ γράφουμε τὴ γλῶσσα τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ τοῦ ἐθνικοῦ μας ὕμνου, μᾶς λὲν ἄθρησκους, ἐνῷ ἐμεῖς σεβαστήκαμε πάντα καὶ τὴ θρησκεία καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὴν οἰκογένεια πιότερο ἀπ' αὐτούς, χωρὶς νἄχουμε ἀνάγκη νὰ τὸ διακηρύττουμε μὲ κούφιους ρητορισμοὺς στὰ ἐθνικὰ Συνέδρια!

Φοιτητὲς καὶ Φοιτήτριες

Ὁ ἀγῶνας μας δὲν εἶναι μονάχα γιὰ τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ καὶ γιὰ τὴν ἐκπαίδευή του. Βρισκόμαστε ἀντιμέτωποι ἐμεῖς οἱ νέοι στοὺς ἀνθρώπους τῆς χτές, ἡ πρόοδο στὴν κούφια συντηρητικότητα, ἡ ἐπιστήμη στὴν ἡμιμάθεια καὶ στὴ δοκησισοφία, ἡ ἀλήθεια στὴν ψευτιά! Δὲν εἶναι ἀγῶνας γλωσσικὸς μονάχα αὐτὸς ποὺ θ' ἀναλάβουμε, εἶναι ἀγῶνας κάποιου πλατύτερου πολιτισμοῦ ἐναντίον μιᾶς ὀλέθριας νοοτροπίας.—Στὸ χέρι σας εἶναι, Φοιτητὲς καὶ Φοιτήτριες, νὰ δεῖξετε πὼς ἡ Φοιτητικὴ Νεολαία, οἱ αὐριανοὶ ἐπιστήμονες καὶ ὁδηγητὲς τοῦ Ἔθνους, εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀλήθειας, καὶ πὼς ἀποδοκιμάζουν μ' ὅλη τὴ δύναμη ποὺ τοὺς δίνουν τὰ νιᾶτα τὸ ἀναχρονιστικὸ αὐτὸ Συνέδριο—κάτι περισσότερο: πὼς τὸ συχαίνονται καὶ τὸ περιφρονοῦν!

Ἡ «Φοιτητικὴ συντροφιὰ

ΘΕΜ. Ι. ΜΑΤΣΑΚΗ

ΚΑΤΑΡΑ

Ἐχτὲς καθὼς ἀγνάντεβα τὸ πατρογονικό σου
καὶ τῶδα συλοστήριχτο κ' ἔτοιμο γιὰ νὰ πέσῃ,
οἱ χτίστες μ' ἐπροστάξανε, ἀφ' τὸ παράθυρό σου,
νὰ φύγω ἀπὸ τὴ μέση.

Κ' ἐγὼ ποὺ νειρεβόμουνα πὼς στὸ νοικοκυριό σου
θὰ εἴμουνε τὸ στήριγμα σὰ θἄμαστε πιὰ φίλοι,
εἶδα μ' ἀνάξια καρδιὰ τὸ ἔρμο σπιτικό σου
νὰ τὸ στηρίζουν στύλοι.

Μὰ ὅταν τὶς γειτόνισσες τὶς ἄκουσα νὰ λένε
πὼς κάποιος καταράστηκε καὶ σᾶς ξεθεμελιώνει
ἐγὼ τὸ καλοπίστεψα πὼς οἱ κατάρες φταῖνε
κ' εἶπα «Θεέ μου, σώνει!...»

Γιατὶ ξαναθυμήθηκα, τοῦ γάμου σου τὴ μέρα
πὼς ὄντας σὺ ἐγύριζες ἀπὸ τὴν ἐκκλησοῦλα,
γονατιστὸς στὴν Παναγιά, τῆς ἔλεγα: «Μητέρα,
Κατάρα στὴ Χρυσοῦλα!...»

Κ. ΡΩΜΑΝΟΥ

ΣΤΟ ΚΑΠΗΛΕΙΟ

Φέρε κρατί, ρὲ κάπηλα, νὰ πάψουνε τὰ ντέρτια·
βουρκώσανε τὰ στήθια μου ἀπ' τὰ πολλὰ σεκλέτια
καὶ θέλω ἄδολο κρασὶ νὰ πιῶ, νὰ ξεθυμάνω.

Φέρε κρασί, ρὲ κάπηλα· πλερώνω ὅσο-ὅσο·
ζητάω ἀπ' τὰ βάσανα γιὰ πάντα νὰ γλυτώσω·
μὲ τὸ μεθῦσι βάλθηκα τὶς πίκρες νὰ γλυκάνω!

Γέμισε τὸ τραπέζι του ὁ κάπηλας κανάτια
κ' εἶπε κοιτώντας γελαστὰ τὸν ἄνθρωπο στὰ μάτια
... Ἂν εἴτανε μὲ τὸ κρασὶ κανένας νὰ ξεχάσῃ
ὅλος ὁ κόσμος κάπηλας θὲ νἄτανε στὴν πλάση.

"ΑΚΟΥΑΡΕΛΛΕΣ,,

Η ΓΡΗΑ

Σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ σπιτιοῦ ἤταν ξαπλωμένη ἀπὸ καιρὸ ἡ τυφλὴ καὶ κουλλὴ γρηά. Τὸ πρόσωπό της αὐλακωμένο ἀπ' τὶς ρυτίδες. Τὰ μαλλιά της ὁλόλευκα. Κατασκελετωμένο τὸ κορμί της, σκεπασμένο ἀπὸ σουρωμένο, μισομαυρισμένο πετσί, ἔμοιαζε σὰν ἀρωστημένο λεϊμονόδεντρο, μὲ μαραμένα φύλλα, στὴν ἄκρη τοῦ κήπου.

Κι' ἂν τὰ βαθουλωμένα μάτια της ἀνοίγανε, ἀπὸ συνήθεια, ξετρελαμένη γιὰ τὸ πανωραῖο φῶς, ξανακλείνανε θαμπωμένα ἀπὸ μιὰ μαρτυρικὴ ἀπογοήτευση.

Στὴν περγαμινὴ τοῦ μετώπου της ἤταν χαραγμένες μύριες ἱστορίες, μὲ τὴν πέννα τοῦ αἰώνιου συγγραφέα τῶν «λυρικῶν στροφῶν τῆς φθορᾶς» — τοῦ χρόνου — ποὺ, κλεισμένος στὸ γραφεῖο του παντοτεινά, πλάθει ὁλοένα ἡρωΐδες κι' ἥρωες γιὰ τραγελαφικὰ δράματα κι' ἐξωφρενικὰ μυθιστορήματα. Κάπου ὀτὰ χείλη της πλανειώτανε μιὰ κούραση κι' ἕνα ὑστερικὸ παραλήρημα, ποὺ σκιομαχούσανε μὲ δυὸ ἀντίθετα συναισθήματα: τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Ὅλα σκοτάδι κι' ὅλα πεθαμμένα γιὰ τὸ ἀνθρώπινο αὐτὸ κουφάρι. Μονάχα ὁ ἴσκιος τοῦ Εἶναι της ἀπόμενε ζωντανός.

Τὰ πολλὰ σκεπάσματα, ποὺ κουκουλώνανε τὴ γρηά, δὲν ἤταν παρὰ κάποιοι μυστηριακοὶ πέπλοι, ποὺ κρύβανε κάτω ἀπ' τὸν ὁλόζεστο ἀγέρα τους τὴν εἰρωνία τῆς Φύσης γιὰ τὰ θλιβερὰ παιγνίδια της.

Ἀργοκλοῦσε τὸ ἀπαναρκωμένο αἷμα στὶς σκληρὲς ἀρτηρίες τοῦ κοκκαλιάρικου κορμιοῦ, ταξίδευε ἀνώρεχτα σῶλες τὶς πολιτεῖες τῆς ζωῆς του, μὲ μιὰ μυστικοπάθεια θρησκευτικὴ καί, γυρνώντας πίσω στὴν καρδιὰ—ν— ἀπ' ἄλλους δρόμους, θάρρευε πώς: πρὶν τελειώσει τὴν πορεία του, θὰ πάγωνε, κοιτώντας τὴ χαρούμενη μορφὴ τοῦ θανάτου, ποὺ παραμόνευε.

Κάθε τόσο τὰ πλεμόνια τῆς ἐρειπιωμένης γρηᾶς ἀνοιγόκλειναν ἀποσταμένα κι' ἔδιωχναν ἀπ' τὶς παλαιϊκὲς φοῦσκες των στεναγμοὺς ἀκαθόριστους, πότε σὰν ξαλαφρώματα καὶ πότε σὰ νεκρώσιμες ὠδές.

Σκοτωμένα πιὰ τὰ γενετήσια πάθη — σὰ μαδημένες παπαροῦνες ριγμένες ἐδῶ καὶ κεῖ στὸ γεροντικὸ Ἐγὼ— δίνανε τὴν ἐντύπωση: τρελῶν νεανικῶν πόθων, ποὺ γκρεμνίστηκαν ἀπὸ ἀόρατα, στιβαρὰ χέρια, ἀπ' τὸ ἀέτωμα τῆς ζωηρῆς φαντασίας καὶ γίνανε συντρίμματα στὸ πετρωμένο μονοπάτι τῆς ζωῆς.

Σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ σπιτιοῦ, ξαπλωμένη ἀπὸ καιρὸ ἡ τυφλὴ καὶ κουλλὴ γρηά, πέθαινε κάθε στιγμή.

Σπάρτη, 1925 ***Τεῦκρος Ἀνθίας***

ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΕΣ

Ὁ Διαγωνισμὸς «Ρομάντσου», ἀρχίζουμε νὰ πιστέβουμε, πὼς θὰ πιάσει, μᾶς ἤρθανε γιὰ τὴν ὥρα 3 ἔργα ὑπογραμμένα: τὸ πρῶτο «Ἀνανίας», τὸ δεύτερο «Καραβοκύρης» καὶ τὸ τρίτο «Ἄσπρο—Μαῦρο».

★ Ὅπως βλέπουν οἱ φίλοι μας δόσαμε καινούργια ἐμφάνιση στὸ περιοδικό μας. Τὸ περασμένο εἶχε τὰ χάλια του γιατί μεσολαβήσανε πολλὲς τεχνικὲς ἰδιοτροπίες κ' ἡ ἀπεργία τῶν τυπογράφων.

★ Μ' εὐχαρίστηση βάζουμε τὴ φωτογραφία τοῦ καθηγητὴ κ. Γιάννη Ψυχάρη, μὲ πολλὴ χαρὰ δὲ ἀναγγέλουμε καὶ τὸν ἐρχομό του τὴν Κυριακή, 21 Γιούλη, μὲ τὸ «Pièrre Lotti».

★ Ἀνοίγουμε τὶς στῆλες μας γιὰ τὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» καὶ τὸν «Ἐκπαιδευτικὸ Ὅμιλο» καὶ τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς στείλουνε κάθε σχετικὸ μὲ τὸ Ἐκπαιδεφτικὸ ἢ Γλωσσικό μας ζήτημα.

★ «ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ». — Εἴχανε μεγάλο τουπὲ νὰ δόσουνε τὸ ὄνομα ἀφτὸ σ' ἕνα συμμάζωμα ἀπὸ ἀρχαιολογίες κάποιας ἀνασκαφῆς τοῦ Λούξορ. Ἄλλοι εἴτανε οἱ σκοποὶ τοῦ συνέδριου ἀφτοῦ, κι ἄλλοῦ καταλήξανε. Βγῆκαν πρῶτα-πρῶτα στὴ φόρα τὰ προσωπικά. Ἔπειτα τὰ συμφεροντολογικά, καὶ μὲ τὴ σειρὰ τὰ ντεκολτὲ τῶν κ. κ. καθηγητῶν.

Εἶναι ἀστεῖο νἀσχοληθεῖ κανεὶς καὶ νὰ γράψει χαραμίζοντας στῆλες ἔστω καὶ νὰ τοὺς βρίσει. Τοὺς ἀφίνουμε νὰ περάσουνε ὅπως ἤρθανε, μὰ κι ὅπως ζήσανε. Μόνο στὴ σιωπὴ καὶ στὸ κουτσομπολιό.

★ Ἐφχαριστοῦμε τὴ «Φωνὴ τοῦ Ἔθνους» Βόλου, γιὰ τὰ ὅσα καλὰ ἔγραψε γιὰ τὸ περιοδικό μας.

★ Αὐτὴ ἡ «Ἑστία» ὅλο καὶ κάτι θέλει νὰ πεῖ. Τὸ ξέρουμε πὼς ἀνήκει στοὺς καθυστερημένους, κι ὅτι κι ἂν πεῖ δὲν μᾶς δείχνει ἄλλο παρὰ τὴν κακία της κι ὄχι τὸ ἐθνικό της ἐνδιαφέρο.

★ Ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο θὰ ἐγκαινιάσουμε μιὰ στήλη γιὰ τὰ θεατρικὰ ἔργα ποὺ θὰ παιχτοῦνε τὸ Μάη, πρωτότυπα κι ὄχι μετάφρασες.

★ Ἡ Δδα Καΐτη Ἀραβανῆ ποὺ τόσο ὄμορφα ἔπαιξε στὸ ἔργο τοῦ κ. Δημ. Μπόγρη τὸ «Αἴτιο» στὴν παράσταση ποὺ δόθηκε στὰ «Ὀλύμπια» ἀπὸ τὸ Σύλλ. τῆς Ἐθν. Λογοτεχνίας, μαθαίνουμε πὼς θὰ παίξει φέτος σὲ σειρὰ ἀπὸ νέα ἔργα στὸ Θέατρο τῶν Νέων στὸ Στάδιο.

Ἡ Δδα Ἀραβανῆ ἔκανε μαθήτρια στὸ Conservatoir τοῦ Παρισιοῦ καὶ τοῦ Ἕλληνα. Ὠδείου. Θὰ παρακολουθήσουμε τὸ παίξιμό της καὶ θὰ ξαναγράψουμε.

★ Κρίνουμε τὰ βιβλία ποὺ μᾶς στέλνουνε διπλά.

★ Ἐγκαινιάζουμε ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο κι ἄλλη μιὰ στήλη: Θὰ κρίνουμε τὸ ἔργο τῶν νέων ἀμερόληπτα. Κ' ἔτσι ἀρχίζουμε ἀπὸ τέσσερεις: Πέτρος Χάρης, Κλέων Παράσχος, Φῶτος Πολίτης, Κ. Φαλτάϊτς. Κάθε μήνα θὰ παραλαβαίνουμε καὶ τέσσερεις.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΡΟΜΑΝΤΣΟΥ

Οἱ διαγωνισμοὶ βέβαια οὔτε μονοπώλιο εἶναι, οὔτε κανένας τίτλος ἰδιοχτησίας γιὰ τὴν ἀνακάλυψή τους.

Νομίσαμε λοιπόν, πὼς ὅσο περισσότερο κεντρώνεται ἡ φιλοτιμία τόσο καὶ περισσότερο καλὸ μποροῦμε νὰ κάμουμε στὴν Ἑλληνικὴ διανόηση.

Μαζὶ μ' ἄλλους διαγωνισμοὺς ποὺ βρίσκονται στὶς κατοπινὲς σελίδες, ἔχουμε καὶ τὸ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΣΟΥ, ἐδώ.

Δίνουμε βραβεῖο γιὰ τὸ καλήτερο ποὺ θὰ διαλέξῃ ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ Δρ. 3,000. Τὸ Ρομάντσο θὰ φροντίσουμε νὰ τὸ ἐκδώσουμε ἐμεῖς, κι ἀπὸ τὸ λογαριασμὸ ἀφοῦ ἀφαιρεθοῦνε τὰ ἔξοδα τῆς ἔκδοσης, ὁ συγγραφέας θὰ ἔχει καὶ τὰ 50 ο/ο ἀκόμη κέρδος του.

Λοιπὸν ὁ συγγραφέας πέρνει τὶς 3,000 μπρὸς καὶ κάθε ἑξάμηνο τὸ 50 ο/ο πάνω στὰ καθαρὰ κέρδη γιὰ τὰ βιβλία ποὺ πουληθήκανε.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Γιάννης Ψυχάρης στὸ Παρίσι, Διαμαντῆς στὸ Κάϊρο καὶ Ρ. Γκόλφης στὴν Ἀθήνα.

Μακριὰ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο δὲ θὰ ἐπιρρεαστεῖ ἡ γνώμη τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλο.

Θέμα: Δὲ βάζουμε περιορισμούς

Γλῶσσα: Ὀρθόδοξη Νεοελληνική, σχῆμα 16, σελίδες 130—160.

Διορία: Ἴσαμε τὴν 1η τοῦ Νοέβρη θὰ δεχόμαστε χερόγραφα: Κάθε χερόγραφο θὰ ὑπογράφουν μ' ἕνα ψευτόνομα. Τὸ ἴδιο ψευτόνομα θἄχει ἀπέξω κ' ἕνα φακελάκι καὶ μέσα θἄχει κλειστὸ τὸ πραγματικὸ ὄνομα, καὶ σύσταση.

Κάθε χερόγραφο πρέπει νὰ συνοδέβεται μὲ Δρ. 50 γιὰ τὰ ἔξοδα, τὰ ταχυδρομικὰ κλπ. τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Πληροφορίες περισσότερες στὰ Γραφεῖά μας.

ΑΛΛΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ μετάφρασης ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο σὲ νέο.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ***τοῦ Πλουτάρχου.***

Δίνουμε διορία ἴσαμε τὶς 6 Ἀβγούστου, σ' ὅσους θέλουνε νὰ μεταφράσουνε σὲ γλώσσα καθάρια δημοτικὴ τὸ ἀπάνω βιβλιαράκι.

Ἡ καλήτερη μετάφραση θὰ πάρει γιὰ βραβεῖο Δρ. 1000.

Κριτικὴ ἐπιτροπὴ θὰ διοριστῆ ἕνας γλωσσολόγος κ' ἕνας λόγιος καθηγητής.

Σημειώνουμε πὼς κάθε μετάφραση πρέπει νὰ συνοδέβεται καὶ μὲ 20 δρ.

Θὰ ὑπογράφεται μ' ἕνα ψευτόνομα καὶ μέσα σὲ ἰδιαίτερο φακελάκι τὸ πραγματικὸ ὄνομα.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ἡ ζωή μας εἶναι γεμάτη μὲ τόσα ὄμορφα ἀνέκδοτα, ἀστεῖα ἢ καὶ σοβαρά. Κάθε μήνα λοιπὸν θὰ βραβέβουμε 5—10 τὰ καλήτερα κ' ἔτσι στὸ τέλος τοῦ χρόνου θὰ βγάνουμε ἕνα βιβλιαράκι ἀπὸ 100—150 σελίδες.

Ὅλοι μποροῦνε νὰ μᾶς στείλουνε. Φτάνει νὰ εἶναι ὀμορφογραμμένα σὲ δημοτικὴ γλώσσα καὶ νὰ ἔχουνε κάποιο ἐνδιαφέρο. Κάθε ἀνέκδοτο ποὺ θὰ ἐγκρίνεται θὰ παίρνει 20 δραχμές.

ΒΙΒΛΙΑ

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΜΑΥΡΙΔΗΣ.—Μημήτρη Μπόγρη, Ἐκδ. Οἴκου τὰ «Παρασκήνια», Προαστείου 3, Ἀθήνα. Δρ. 12.

ERNEST RENAN.—Jugements et Souvenirs τοῦ Καθηγητὴ Γιάννη Ψυχάρη, ἔκδ. «Les Editions du Monde Moderne» 42, Bd Raspal Paris. Frs 8,50.

ΣΚΙΤΣΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΟΛΟΓΙΑΣ.—Θ. Δ. Μοσχονᾶ, ἔκδ. «Γράμματα» Β. Ρ. 1146, Ἀλεξάνδρεια. Δρ. 10.

ΑΡΑΒΙΚΑ ΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ.—Χ. Α. Νομικοῦ, ἔκδ. «Γράμματα» Β. Ρ. 1146, Ἀλεξάνδρεια. Δρ. 20.

ΜΑΥΡΑ ΡΟΔΑ.— Παύλου Γνευτοῦ. Ἔκδ. «Γράμματα», Β. Ρ. 1146, Ἀλεξάνδρεια. Δρ. 12.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ.—Μ. Κρινδιρόπουλου, Ἔκδ. «Γράμματα» Β. Ρ. 1146, Ἀλεξάνδρεια.

ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ—(Κωμωδίες, Δραματάκια, Μονόλογοι). Πάτρου Χάρη, Ἔκδ. Οἴκου Ζηκάκη, Πεσματζόγλου, Ἀθήνα. Δρ. 10.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΦΑΡΕΛΗΣ—(Ναυτικὸ Μυθιστόρημα) Κ.

Φαλτάϊτς, Ἔκδ. Οἴκου Ζηκάκη, Ι. Πεσματζόγλου, Ἀθήνα. Δρ. 15.

ΟΙ ΝΙΚΗΤΑΙ ΤΑΠΕΙΝΩΜΕΝΟΙ—Γ. Κοκκίνη, Ἀπολλοδώρου 27, Ἀθήνα. Δρ. 20.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Ο ΜΕΓΑΣ—(Σάτιρα), Φώτου Πολίτη, Ἔκδ. Χ. Γανιάρη καὶ Σία, Σοφοκλέους 3, Ἀθήνα. Δρ. 15.

ΤΟ ΝΟΡΒΗΓΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ἀπὸ τὰ 1870—1890 τοῦ Α. Η. Winsness—μετάφρ. Ι. Ε. Χρυσάφη. Ἔκδ. Ζηκάκη. Δρ. 6.

Ο ΚΗΠΟΣ ΜΕ ΤΑ ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΑ. — Τραγούδια Β. Μεσολογγίτη. Πουλιέται στὰ γραφεῖα μας Δρ. 6.

ΣΟΛΩΜΟΣ.—Ὁμιλίες Ἄλκη Θρύλλου. Δρ. 10.

(Σημειώνουμε ὅσα μᾶς στέλνουνε μονά, κρίνουμε ὅταν λάβουμε δύο).

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΑΒΓΗ.—Μηνιάτικο περιοδικό. Διέφτ. Μίλιου Χουρμούζιου, Β. Ρ. 73, Λεμεσὸ (Κύπρου).

ΑΡΓΩ.—Μηνιάτικο περιοδικό. Ὄργανο τῆς Ἑλλην. Νεαν. Ἕνωσης, 13, ὁδὸς Σταμπούλ, Ἀλεξάνδρεια.

ΚΡΙΤΙΚΗ καὶ ΤΕΧΝΗ.—Μηνιάτικο περιοδικό, ἔκδοση Ἑταιρίας «Ἀθήνα», Εὐριπίδου 6, Ἀθήνα.

ΛΕΣΒΙΑΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ.—Μηνιάτικο περιοδικό. Διέφτ. Σ. Μανταίου, «Σκαλάκια», πάνω ἀπ' τὸ Παρθεναγωγεῖο, Μυτιλήνη.

ΔΙΑΝΟΗΣΗ.—Μηνιάτικο περιοδικό. Διέφτ. Δ. Πιτσάκη—Κ. Κλώνη, Γαμβέττα 14α, Ἀθήνα.

ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ.—Μηνιάτικο, τοῦ Μάριου Βαγιάνου, Πόστ Ρεστάντ, Ἀθήνα.

ΦΛΟΓΑ.—Μηνιάτικο περιοδικό. Διέφτ. Τεύκρου Ἀνθία, Σπάρτη.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ

Ὅπως εἴχαμε ἀναφέρει στὸ προηγούμενο φύλλο μας, δόθηκε ἡ φιλολογικὴ ἑσπερίδα τοῦ Συλλόγου τῆς Ἐθν. Λογοτεχνίας τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου στὸ Θέατρο Ὀλύμπια.

Στὸ πρῶτο μέρος παίχτηκε ἕνα μονόπραχτο δραματάκι τοῦ Κου Δημ. Μπόγρη. — Τόσο ὁ Κος Μουσούρης ὅσο καὶ ἡ Δδα Ἀραβανῆ βαστήξανε καλὰ τὸ ρόλο τους. Καὶ τὸ ἔργο ἄρεσε πολύ.

Στὸ δέφτερο μέρος, τραγούδησε ὁ Κος Ι. Ἀγγελόπουλος καὶ ἡ Δδα Κομποθέκρα.

Μὲ τὴ σειρὰ ἀπαγγείλανε οἱ Δδες Καλλιανέση, Μπεκιάρη καὶ Μεταξᾶ.

Τὸ τρίτο μέρος τῆς γιορτῆς ἔκλεισε μ' ἕνα δραματάκι μονόπραχτο τοῦ Κου Ἀντ. Χατζηαποστόλη.

Τὸ ἔργο πολὺ ὄμορφο καὶ δυνατό. Οἱ διάλογοι βαλμένοι καλὰ στὴ θέση τους κι ὄχι κουραστικοί. — Παίξανε ὅμως καὶ πολὺ καλὰ ἡ Δδα Σαρφάτη, ἡ Δδα Τσιμᾶ κι ὁ Κος Παντόπουλος.

Περιμένουμε ἀπὸ τὸ Σύλλογο πολλὲς τέτοιες ὄμορφες βραδιές.

Ο ΤΥΧΕΡΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΦΩΝΗΕΤΟΛΗΠΟΥ

325 ἐσυμπλήρωσαν τὸ φωνηεντόληπο· κάνουμε λοιπὸν κλήρωση στὰ ὀνόματά τους, καὶ κέρδισε ὁ κ. Δημ. Ἀλεβοῦζος, Πατήσια. — Τὸν παρακαλοῦμε λοιπὸν νὰ περάσει ἀπὸ τὰ Γραμεῖα μας νὰ πάρει τὴ σχετικὴ ἀπόδειξη, γιὰ νὰ παραγγείλει ἀπὸ τὸν Οἶκο Κ. Βερέτσου, Αἰόλου 194, ἕνα ζευγάρι παπούτσια, ποὺ εἴχαμε ὁρίσει γιὰ βραβεῖο.

ΟΙ ΤΥΧΕΡΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΜΑΣ

Μέχρι τὴν 1η τοῦ Μάη εἴχαμε ἄλλους 300 συντρομητές. — Ὅπως ὑποσχεθήκαμε, κάθε μήνα θὰ γίνεται μιὰ κλήρωση καὶ 15 τυχεροὶ ἀπὸ τοὺς καινούργιους κάθε μήνα θὰ κερδίζουνε κι ἀπὸ ἕνα βιβλίο — ἔκδοσης τοῦ «Οἴκου Γράμματα» τῆς Ἀλεξάντρας.

Στοὺς πιὸ κάτω λοιπὸν τυχεροὺς στείλαμε συστημένο ἀπὸ ἕνα βιβλίο.—

Κα Α. Παφίλη, Ἀθήνα. Κος Δ. Λιανός, Ἀθήνα. Κα Κ. Τζίνη, Ἀθήνα. Δδα Φ. Λάουρα, Ἀθήνα. Δδα Ι. Οἰκονόμου, Σαλονίκη. Κος Εὐστρ. Γιαλούσης, Σαλονίκη. Κος Κ. Γαρδίλης, Πειραιᾶ. Κος Μ. Ἀνηξιάκης, Πειραιᾶ. Κος Γ. Σκοπελίτης, Ἀλεξάντρα. Κος Δ. Εὐστρατίου, Ἀθήνα. Κος Κ. Ροῦσσος, Ἀθήνα. Κα Ἑλ. Ἀραβαντινοῦ, Πειραιᾶ. Κα Π. Ἀκρίτα, Ἀθήνα. Κος Δ. Σαλιάρης, Πειραιᾶ. Κος Μ. Σαριδάκης, Ἀθήνα.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΑΘΙΑ

Ὅπως ἐξηγήσαμε, τὸ πρῶτο φύλλο μας τυπώθηκε τόσο βιαστικὰ κ' ἐπιπόλαια ποὺ πολλὰ λάθια μείνανε. Ζητοῦμε συγνώμη ἀπὸ τοὺς συνεργάτες μας καὶ παραθέτουμε κάτι διόρθωσες ποὺ μᾶς ἔστειλε ὁ φίλος κ. Θρ. Καστανάκης.

Σελ 8 στήλη Β' σειρὰ 10, νὰ ΒΡΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟΝΕ ἀντὶ νὰ *βγεῖς κάποτε.*

Σελ. 8, στήλ. Β', σειρὰ 11, ΠΑΡΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΗ ἀντὶ *παραγεμισμένη.*

Σελ. 9, στήλ. Α', σειρὰ 37, 1924 ἀντὶ *1914.*

Σελ. 9, στήλ. Β', σειρὰ 16, στὰ μάτια *ΤΟΥΣ* ἀντὶ στὰ μάτια *της.*

Σελ. 9, στήλ. Β', σειρὰ 27, ΑΛΛΟΙΘΩΡΙΣΜΕΝΟΙ ἀντὶ *ἄλλοι φημισμένοι.*

Σελ. 9, στήλ. Β', σειρὰ 36, ΔΙΑΓΝΩΣΗ ἀντὶ *διήγηση.*

Σελ. 9, στήλη Α', σειρὰ 6, νὰ ΜΕ ἀντὶ νὰ *μή.*

Σελ. 10, στήλ. Α', σειρὰ 34, ζωή ΜΟΥ ἀντὶ ζωή *μας.*